

RESUM

Es pot considerar que el nombre total de turistes a les destinacions principals de «sol i platja» competidores de les Balears és de 233,1 milions de turistes. Respecte d'aquest total, les Balears representen una quota de mercat del 4,9%. En termes d'ingressos, les dades són de 186,5 milions de dòlars, amb una quota relativa corresponent a les Illes del 2,5%. Aquesta menor participació relativa de les Illes en els ingressos es deu al fet que la despesa mitjana per turista a les Balears és inferior a la mitjana internacional. El càlcul de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Illes Balears en preus mostra que del primer trimestre del 2004 al primer trimestre del 2006 es recupera la competitivitat un 6,3%, cosa que s'explica per una devaluació ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 4,1% i també per una lleugera millora en la ponderació relativa del nivell de preus, que és d'un 2,3%. A partir del primer trimestre del 2006 i fins al darrer trimestre, es torna a donar una nova pèrdua en preus, d'un 3,9%, fet que només s'explica per una revaloració ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 3,7%, ja que pràcticament es manté estable el nivell relatiu ponderat dels preus, que només s'incrementa un 0,2%.

Amb relació a l'evolució de les Balears respecte de les comunitats autònomes que són competidores en el segment del turisme de «sol i platja» (les Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana), les Illes Balears són la comunitat autònoma que més augmenta el nombre d'estades el 2006, amb un 3,3. Les Balears varen sumar un total de 12.577.800 turistes, cosa que representa un augment del 7,9% per comparació al 2005. Aquesta xifra suposa un màxim històric d'arribades aèries.

Amb referència als vols de «baix cost» o «baix preu», cal remarcar que al llarg de l'any 2006 han arribat 3,8 milions de passatgers, amb un creixement del 13,4%. Cal destacar que les Balears representen el 21,9% del total d'entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost, només superada per Catalunya (4,2 milions d'entrades). Respecte del 2006, l'estacionalitat presenta una lleugera variació positiva de nou dècimes. L'estada mitjana és d'11 dies i ha disminuït en 0,1 dies (-1,2%). El total d'estades és de 125,2 milions, amb un increment del 6,4%. Les Illes Balears disposen de 423.259 places reglades. La millora del grau d'ocupació dels establiments hotelers (sense apartaments), i també la millora en el nivell de preus en temporada alta han permès millorar lleugerament el nivell de beneficis. El total de la despesa turística arriba a un valor de 11.138,8 milions d'euros, amb un creixement del 7,2%, el 81,3% (9.095,4 milions d'euros) dels quals correspon al turisme estranger, amb un creixement del 3,2%, i la resta, al turisme nacional, amb un pes del 18,7% i un creixement del 28,9%. Finalment, l'ocupació total, com a mitjana anual, va arribar a les 72.164 persones, amb un creixement del 2,7%. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació (diferència entre la punta trimestral màxima i la mínima) es pot calcular de 57,9 mil persones.

8.1.

INTRODUCCIÓ

En l'edició d'enguany ens centram a comentar pel que fa a les Balears, bàsicament, les dades estadístiques que publica el Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB) en l'anuari Dades Informatives. En aquesta publicació s'inclouen de manera introductòria per a cada apartat estadístic unes notes metodològiques en què s'expliquen els detalls de cadascuna de les estadístiques que es publiquen. Només en el cas que s'hagi considerat necessari hem inclòs una anotació aclaridora sobre les estadístiques del CITTIB.

Igualment, hi hem inclòs les estadístiques que elabora l'Organització Mundial del Turisme (OMT) per als mercats internacionals, en què la classificació que aquí fem servir en l'apartat 8.2 («Evolució dels principals mercats turístics competidors de les Balears») no respon als criteris que habitualment utilitza l'OMT, sinó al treball *Informe sobre la competitivitat de sector turístic de les Illes Balears*, publicat pel CES el 2006. S'hi defineixen quins països són els principals competidors directes de les Balears en el segment de «sol i platja», per tal de poder definir per primera vegada a les Balears un indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus. (Vegeu l'apartat 8.3.)

Com a novetat, iniciem enguany dues noves col·laboracions institucionals externes en aquest apartat. Una fa referència a l'Institut Municipal de Turisme (IMTUR) de l'Ajuntament de Palma, que ens ha facilitat les dades per incloure un nou apartat referit al turisme urbà, que és un segment que cada vegada adquireix més importància. (Vegeu l'apartat 8.6.6. «La diversificació dels productes turístics».) L'altra és l'aportació de l'Institut Espanyol de Turisme (IET), que ens ha facilitat dades originals de Frontur i Familiarur sobre el turisme residencial, estudiat sota la rúbrica de turistes residents i no residents a Espanya que utilitzen allotjament privat en els seus viatges a les Illes Balears.

En el cas de les estadístiques relatives al mercat de treball, les dades del CITTIB fan referència a les dades de la Tresoreria General de la Seguretat Socials per mesos.

Amb relació a les dades sobre la despesa turística, són les facilitades per la Conselleria de Turisme amb referència a les estimacions que dona l'enquesta de l'any 2006 sobre la despesa dels turistes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que elabora Araldi per al CITTIB.

En aquest apartat passam seguidament a comentar els punts següents: l'evolució dels principals mercats turístics competidors de les Balears, l'evolució de l'indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus, l'anàlisi de la demanda i de l'oferta a les Balears, l'anàlisi de la despesa turística, l'evolució de l'ocupació laboral, i com a novetats finals, s'inclouen els apartats relatius a l'informe d'Impactur i dels pressupostos públics destinats al turisme per les diferents CA.

8.2.

EVOLUCIÓ DELS PRINCIPALS MERCATS TURÍSTICS INTERNACIONALS COMPETIDORS DE LES BALEARS

L'informe sobre la competitivitat del sector turístic que ha elaborat el CES^{68 i 69} ha definit que les principals destinacions turístiques, per ordre d'importància, que competeixen amb les Illes Balears en el mateix segment de «sol i platja» són —a part de les principals destinacions turístiques de l'Estat (les Illes Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana)— les següents, a escala internacional: el sud de la Mediterrània (Turquia, Tunísia, Egipte i el Marroc); el nord de la Mediterrània (Croàcia, Bulgària, Grècia i Itàlia); el Carib i Amèrica (la República Dominicana, Cuba, Puerto Rico, Mèxic, el Brasil i Costa Rica), i l'Àsia i el Pacífic (Tailàndia, Indonèsia i Malàisia).

Segons les dades que ha facilitat l'OMT, s'estima que el conjunt total de turistes internacionals d'aquestes destinacions, inclosa Espanya, és per a l'any 2005 (darrer any de què tenim informació completa i homogènia per a totes les destinacions) de 233,1 milions de turistes. En aquest total les Illes Balears representen una quota de mercat del 4,9%.⁷⁰ Espanya representa una quota del 23,9% i és la principal destinació, amb 55,9 milions de turistes; la segueix en importància l'altra gran destinació madura, que és Itàlia, amb 36,5 milions, mentre que Grècia arriba als 14,7 milions. Cap destinació emergent no supera les

68 i 69. Vegeu: *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2006.

70. Segons les dades de les memòries del CES, l'any 2004 les Illes Balears varen rebre 11,5 milions de turistes. Segons la darrera revisió del CITTIB, són 11,2 milions.

QUADRE I-64. INGRESSOS I TURISTES DE LES PRINCIPALS DESTINACIONS COMPETIDORES DE LES BALEARS ORDENADES PER LA SEVA POTENCIALITAT COMPETITIVA (2004-2006)

Països i regions	Ingressos (milions de dòlars)			Turistes (milers)			Despesa mitjana (dòlars/turista)								
	2004	% 05/04	% 06/05	2004	% 05/04	% 06/05	2004	% 05/04	% 06/05						
Espanya (6,8)	45.067	47.789	6,0	51.292	7,3	52.430	55.914	6,6	58.451	4,5	859,6	854,7	-0,6	877,521	2,7
Mediterrània sud (6,0)	27.906	31.737	13,7	n.d.	n.d.	36.096	40.738	12,9	n.d.	n.d.	773,1	779,1	0,8	n.d.	n.d.
Turquia (7,3)	15.888	18.152	14,2	16.851	-7,2	16.826	20.273	20,5	19.820	-2,2	944,3	895,4	-5,2	850,2	-5,0
Egipte (5,4)	6.125	6.851	11,9	7.591	10,8	7.795	8.244	5,8	8.646	4,9	785,8	831,0	5,8	878,0	5,6
Tunísia (5,4)	1.970	2.124	7,8	n.d.	n.d.	5.998	6.378	6,3	n.d.	n.d.	328,4	333,0	1,4	n.d.	n.d.
Marroc (5)	3.923	4.610	17,5	n.d.	n.d.	5.477	5.843	6,7	n.d.	n.d.	716,3	789,0	10,2	n.d.	n.d.
Mediterrània nord (5,7)	56.153	57.316	2,1	n.d.	n.d.	62.926	64.582	2,6	n.d.	n.d.	892,4	887	-0,5	n.d.	n.d.
Croàcia (6,2)	6.727	7.370	9,6	7.990	8,4	7.912	8.467	7,0	8.659	2,3	850,2	870,4	2,4	922,7	6,0
Bulgària (5,5)	1.333	1.293	-3,0	n.d.	n.d.	4.630	4.837	4,5	n.d.	n.d.	287,9	267,3	-7,2	n.d.	n.d.
Grècia (5,3)	12.715	13.334	4,9	14.402	8,0	13.313	14.765	10,9	16.039	8,6	955,1	903,1	-5,4	897,9	-0,6
Itàlia (4,1)	35.378	35.319	-0,2	38.239	8,3	37.071	36.513	-1,5	41.058	12,4	954,3	967,3	1,4	931,3	-3,7
Carib i Amèrica (4,4)	23.568	26.237	11,3	n.d.	n.d.	36.191	38.870	7,4	n.d.	n.d.	651,2	675	3,7	n.d.	n.d.
Rep. Dominicana (4,7)	3.152	3.518	11,6	3.792	7,8	3.450	3.691	7,0	3.965	7,4	913,6	953,1	4,3	956,4	0,3
Mèxic (4,5)	10.796	11.803	9,3	12.177	3,2	20.618	21.915	6,3	21.353	-2,6	523,6	538,6	2,9	570,3	5,9
Cuba (3,9)	1.915	2.150	12,3	2.138	-0,6	2.017	2.261	12,1	2.150	-4,9	949,4	950,9	0,2	994,4	4,6
Brasil (2,5)	3.222	3.861	19,8	4.314	11,7	4.794	5.358	11,8	5.019	-6,3	672,1	720,6	7,2	859,5	19,3
Puerto Rico (1,8)	3.024	3.239	7,1	3.369	4,0	3.541	3.686	4,1	3.722	1,0	854,0	878,7	2,9	905,2	3,0
Costa Rica (1,6)	1.459	1.666	14,2	n.d.	n.d.	1.771	1.959	10,6	n.d.	n.d.	823,8	850,4	3,2	n.d.	n.d.
Àsia i Pacífic (1,1)	23.039	23.472	1,9	n.d.	n.d.	32.761	33.000	0,7	n.d.	n.d.	703,2	711,3	1,1	n.d.	n.d.
Tailàndia (1,8)	10.043	10.104	0,6	n.d.	n.d.	11.737	11.567	-1,4	n.d.	n.d.	855,7	873,5	2,1	n.d.	n.d.
Indonèsia (0,8)	4.798	4.522	-5,8	n.d.	n.d.	5.321	5.002	-6,0	n.d.	n.d.	901,7	904,0	0,3	n.d.	n.d.
Malàisia (0,7)	8.198	8.846	7,9	9.632	8,9	15.703	16.431	4,6	17.547	6,8	522,1	538,4	3,1	548,9	2,0
Total	175.733	186.551	6,2	n.d.	n.d.	220.404	233.104	5,8	n.d.	n.d.	797,32	800	0,4	n.d.	n.d.

1. La potencialitat competitiva de cada àrea i destinació s'indica entre parèntesis (per una valoració entre 0 (mínima) i 10 (màxima)) i s'ha tret de l'estudi informe sobre la competitivitat del sector turístic del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Palma, 2006.

2. L'OMT obté les dades d'ingressos de les partides "iatge" i "transport de passatgers" dels bancs centrals de cada país.

3. Les xifres només fan referència a la despesa i les entrades dels no residents.

Font: OMT (e-library) *Tourism fact book*. Agost 2007.

dades de Grècia, excepte en el cas de Mèxic, amb 21,9 milions, Turquia amb 20,2 milions i Malàisia amb 16,4 milions. (Vegeu el quadre I-64.)

En termes d'ingressos internacionals, les dades són de 186,5 milions de dòlars, amb una quota relativa corresponent a les Balears del 2,5%.⁷¹ Aquesta menor participació relativa de les Illes en ingressos es deu al fet que la despesa mitjana per turista a les Balears és inferior a la mitjana internacional. Per a l'any 2005 es pot comprovar que la despesa mitjana per turista entre les destinacions més madures, que són Espanya i Itàlia, és entorn dels 854 i els 967 dòlars, respectivament. Quant als països turísticament emergents, superen la ràtio espanyola Turquia, Croàcia, Grècia, la República Dominicana, Cuba, Puerto Rico, Tailàndia i Indonèsia. La destinació internacional amb una despesa per turista més alta és Itàlia, amb 967,3 dòlars, i la destinació internacional amb una despesa per turista més baixa és Bulgària, amb 267,3 dòlars per turista. Per grans regions turístiques només superen els 850 dòlars per turista els països del nord de la Mediterrània, amb 887 dòlars per turista.

L'evolució relativa de les taxes de creixement en el nombre de turistes internacionals per a l'any 2006 per a aquelles destinacions de què disposam d'informació mostra una clara diferència entre les destinacions madures, com ara Espanya i Itàlia: en el primer cas la taxa és del 4,5% i en el cas d'Itàlia és 12,4%. En canvi, pel que fa a la resta de destinacions emergents, Mèxic, Cuba, Brasil i Turquia tenen una taxa negativa (-2,6%, -4,9%, -6,3% i -2,2%), mentre que la resta les presenten positives.

71. Segons les dades de les memòries del CES, el 2004, les Balears varen tenir uns ingressos de 5.800 milions d'euros, equivalents a 4.677 milions de dòlars.

72. A partir del segon trimestre del 2005, l'actualització de l'IPCTB és a càrrec del CITTIB.

8.3.

L'ÍNDEX DE POSICIÓ COMPETITIVA TURÍSTICA DE BALEARS (IPCTB)

El càlcul de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus pondera per a aquestes destinacions les evolucions relatives pel que fa als tipus de canvi i les taxes d'inflació respecte de les Balears, de manera que una devaluació de les seves monedes (en la major part indexades al dòlar) o una menor taxa d'inflació en determina una millora de la posició competitiva en relació amb les Balears.

Com es pot comprovar, l'evolució d'aquest índex comprèn el període comprès entre el primer trimestre del 2000 i el quart trimestre del 2006,⁷² i se'n pot estudiar l'evolució de manera agregada per a les vint-i-una destinacions seleccionades. (Vegeu el quadre I-65 i el gràfic I-34.)

Més que analitzar la variació de l'indicador per a un conjunt d'anys, el més interessant és analitzar-lo per fases o cicles turístics. Així, l'evolució cíclica a partir del primer trimestre del 2000 presenta quatre fases ben diferenciades. La primera va des del primer trimestre del 2000 fins al primer trimestre del 2002, en què el valor de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus es manté. La segona fase s'estén des del primer trimestre del 2002 fins al primer trimestre del 2004, en què la pèrdua de competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus és

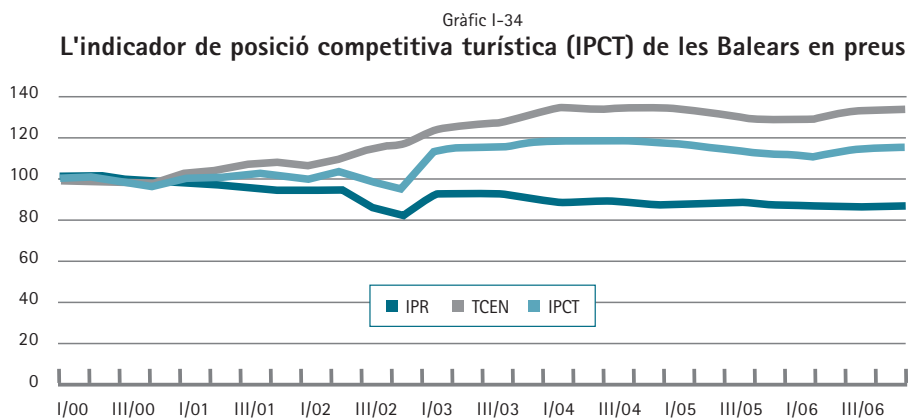
QUADRE I-65. INDICADOR DE POSICIÓ COMPETITIVA TURÍSTICA DE LES BALEARS EN PREUS (IPCT), INDICADOR DE PREUS RELATIUS (IPR) I TAXA DE CANVI EFECTIVA NOMINAL (TCEN) DE LES ILLES BALEARS 2000-2006

	IPF	TCEN	IPCT
I/00	100,0	100,0	100,0
II/00	101,6	98,8	100,3
III/00	100,0	98,1	98,1
IV/00	97,8	97,6	95,5
I/01	97,7	102,2	99,9
II/01	96,6	103,4	99,9
III/01	96,0	106,1	101,9
IV/01	94,5	107,8	101,9
I/02	93,8	106,1	99,6
II/02	94,2	109,0	102,7
III/02	85,7	114,4	98,1
IV/02	81,6	116,4	95,0
I/03	92,0	123,1	113,2
II/03	91,6	126,0	115,5
III/03	91,1	126,2	114,9
IV/03	89,9	130,6	117,4
I/04	88,1	134,1	118,1
II/04	88,2	133,3	117,6
III/04	88,3	133,5	117,8
IV/04	87,6	134,5	117,8
I/05	87,1	133,3	116,1
II/05	87,4	130,7	114,3
III/05	87,6	128,9	112,9
IV/05	86,6	128,4	111,2
I/06	86,1	128,6	110,7
II/06	86,1	131,7	113,4
III/06	86,2	132,9	114,5
IV/06	86,3	133,3	115,0

Notes:

1. La sèrie d'IPR ha estat revisada a causa d'un canvi a l'any de referència d'alguns IPC que han passat a base 2005, per la qual cosa han variat algunes dades.
2. Els índexs aquí exposats són provisionals a causa que la dada de l'IPC de la República Dominicana no s'ha publicat des de juny de 2006, així com la de Bulgària, on falta la darrera observació de desembre de 2006. En aquestes dades s'ha suposat que la variació de l'IPC es manté constant.

Font: CES I CITTIB.

Font: Elaboració pròpia.

d'un 18,6%, explicada per una sobrevaloració ponderada del tipus de canvi euro/dòlar en un 26,4%, mentre que la ponderació del nivell competitiu dels preus, encara que millora en aquesta fase un 6,1%, no permet absorbir la totalitat de la revaloració de l'euro. La tercera fase mostra, en canvi, una recuperació de la competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus, ja que del primer trimestre del 2004 al primer trimestre del 2006 es recupera la competitivitat un 6,3%, cosa que s'explica per una devaluació ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 4,1% i també per una lleugera millora en la ponderació relativa del nivell de preus, d'un 2,3%. Finalment, a partir del primer trimestre del 2006 i fins al darrer trimestre del 2006, es torna a donar una nova pèrdua de competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus d'un 3,9%, fet que en aquest cas només s'explica per una revaloració ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 3,7%, ja que pràctica-

ment es manté estable el nivell relatiu ponderat dels preus, que només s'incrementa un 0,2%.

8.4.

L'EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES COMPETIDORES DE LES ILLES

Ens referim en aquest apartat només a l'evolució del nombre de turistes internacionals, a les estades i a l'estada mitjana, per als anys 2005 i 2006, a les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com a principals competidores de les Balears. Com ja hem dit, són, per ordre d'importància, les Illes Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir l'enquesta de moviments turístics en fronteres (Frontur) de l'IET.

**QUADRE I-66. EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES CA ESPANYOLES
COMPETIDORES DE LES BALEARS EN TURISME INTERNACIONAL**

	Turistes			Pernoctacions			Estada mitjana 2005	Estada mitjana 2006	% var. 06/05
	2005	2006	% var. 06/05	2005	2006	% var. 06/05			
Espanya	55.913.778	58.451.141	4,54	537.614.824	549.134.455	2,14	9,62	9,39	-2,29
Andalusia	8.351.628	8.547.466	2,34	83.409.274	85.689.861	2,73	9,99	10,03	0,38
Balears (Illes)	9.657.516	10.107.291	4,66	95.069.411	98.220.103	3,31	9,84	9,72	-1,28
Canàries (Illes)	9.441.572	9.608.180	1,76	102.517.768	102.907.677	0,38	10,86	10,71	-1,36
Catalunya	14.028.633	15.003.317	6,95	114.775.787	118.122.719	2,92	8,18	7,87	-3,77
C. Valenciana	5.401.709	5.484.966	1,54	67.150.767	67.265.389	0,17	12,43	12,26	-1,35

Font: IET. FRONTUR (Moviments turístics en Fronteres)

Segons aquestes dades, les Illes Balears són la comunitat autònoma que més augmenta el nombre d'estades l'any 2006, amb un 3,3%, seguida de Catalunya, amb un 2,9%, i d'Andalusia, amb un 2,7%. La resta de comunitats autònomes ho fan per sota de la mitjana espanyola (2,1%): així, les Canàries, un 0,4%, i la Comunitat Valenciana, un 0,2%. En valors absoluts, Catalunya és la comunitat autònoma que lidera quant al nombre d'estades, amb 118,1 milions, seguida de les Canàries, amb 102,9 milions, i de les Balears, amb 98,2 milions. Espanya arriba als 549,1 milions d'estades. (Vegeu el quadre I-66.)

En el cas de les Balears, aquest bon comportament de les estades s'explica pel creixement del nombre de turistes en un 4,7% (només superada per Catalunya amb un 6,9%), ja que l'estada mitjana cau en un 1,3%. Observau que l'estada mitjana només augmenta a Andalusia en un 0,4%.

En valors absoluts, Catalunya lidera el rànquing de comunitats autònomes per nombre de turistes, amb 15 milions, seguida de les Balears i de les Canàries, amb un nombre semblant de turistes, entorn dels 10 milions. Espanya arriba als 58,5 milions de turistes.

L'estada mitjana més alta és de 12,3 dies a la Comunitat Valenciana, i la més baixa és la de Catalunya, amb 7,9 dies. Les Illes Balears se situen en els 10 dies i l'estada mitjana espanyola és de 9,4 dies.

8.5.

LA DEMANDA TURÍSTICA A LES BALEARS

En aquest subapartat analitzam els punts següents: el nombre de turistes arribats a les Balears; els mitjans de transport dels turistes i la distribució per illes, el *hub* de l'aeroport de Palma i el transport aeri de baix cost, les arribades per nacionalitats i per

QUADRE I-67. ARRIBADES TURÍSTIQUES A LES BALEARS, PER ILLES, MITJÀ DE TRANSPORT I AGREGATS NACIONALS (2006)

		Estrangers		Epanyols		Total	
		Arribades (milers)	% var. 06/05	Arribades (milers)	% var. 06/05	Arribades (milers)	% var. 06/05
Mallorca	avió	7.648,4	5,9	1.747,6	25,6	9.396,0	9,1
	vaixell	82,8	29,4	135,2	-0,7	218,1	8,9
	total	7.731,2	6,1	1.882,8	23,2	9.614,1	9,1
Menorca	avió	721,4	-4,9	300,3	18,6	1.021,7	1,0
	vaixell	7,6	54,7	64,2	20,1	71,8	23,0
	total	729,0	-4,5	364,5	18,8	1.093,5	2,2
Pitiüses	avió	1.285,6	-0,6	384,5	24,9	1.670,1	4,3
	vaixell	30,3	37,8	169,8	9,6	200,1	13,1
	total	1.315,9	0,1	554,4	19,8	1.870,2	5,2
Balears	avió	9.655,4	4,1	2.432,4	24,5	12.087,8	7,7
	vaixell	120,7	32,8	369,3	7,1	490,0	12,5
	total	9.776,1	4,4	2.801,7	21,9	12.577,8	7,9

Fonts: Conselleria de Turisme (CITTIB). Dades informatives 2006. *El turisme a les Illes Balears*, de gener de 2006.

illes; l'estacionalitat per mitjans de transport i per illes; l'estada mitjana i les estades per illes; el perfil del turista, i el nivell de satisfacció dels turistes arribats a les Balears.

8.5.1. EL NOMBRE DE TURISTES ARRIBATS A LES BALEARS

Les Balears varen sumar un total de 12.577.800 turistes, cosa que representa un augment del 7,9% per comparació al 2005. Aquesta xifra suposa un màxim històric i en tràfic aerí supera els 12 milions de turistes. (Vegeu el quadre I-67.)

Les arribades dels estrangers varen totalitzar 9.776.100, amb un augment del 4,4%. Els espanyols varen sumar 2.801.700 arribades, amb un augment

del 21,9%. Veiem, doncs, que els turistes estrangers constitueixen el 77,7% del total de les arribades (2,8 punts menys que l'any anterior), mentre que els espanyols són el 22,3% restant.

La recuperació turística a les Balears l'any 2006 des de la perspectiva de les arribades no va ser lineal a totes les illes: Mallorca va créixer per sobre de la mitjana (9,1%), seguida de les Pitiüses, amb un augment del 5,2% i de Menorca, amb un 2,2%. L'evolució dels mercats emissors de les principals nacionalitats explica en bona part els distints resultats turístics del 2006 a cada illa, com veurem més endavant.

Les quotes receptives per illes són les següents: Mallorca representa el 76,4% (0,7 punts més que l'any anterior), amb

9,6 milions de turistes; les Pitiüses, el 14,9% (0,3 punts menys que l'any anterior), amb 1,9 milions de turistes, i Menorca, el 8,7% (0,4 punts menys que l'any anterior), amb 1 milió de turistes.

8.5.2. ELS MITJANS DE TRANSPORT DELS TURISTES I LA DISTRIBUCIÓ PER ILLES

En aquest subapartat analitzam els punts següents: els mitjans de transport a les Balears i els mitjans de transport per illes.

8.5.2.1. Els mitjans de transport a les Balears

Les arribades per via aèria a les Balears varen ser 12.087.800, amb un augment del 7,7%, i per via marítima varen arribar a la xifra de 490.000 arribades, amb un increment del 12,5%. Les arribades amb avió varen representar el 96,1% del total i les arribades amb vaixell el 3,9%.

Tal com s'observa, l'avió és encara el mitjà més utilitzat amb diferència, sobretot pels turistes estrangers, amb un total de 9.655.400 d'arribades i un augment del 4,1%, xifra que representa el 79,9% del total de les arribades per via aèria. Les arribades de turisme estranger per via marítima varen ser 120.689, fet que suposa un increment del 32,8% respecte de l'any 2005 i que representa només el 24,6% del total de les arribades amb vaixell.

El turisme espanyol que va venir per via aèria va sumar 2.432.426 arribades, amb un augment del 24,5%, cosa que representa el 20,1% del total de les arribades amb avió, mentre que els arribats amb

vaixell varen ser 369.309, amb un increment del 7,1%, xifra que representa el 75,4% del total de les arribades per via marítima.

8.5.2.2. Els mitjans de transport per illes

A Mallorca les arribades per via aèria varen arribar als 9,3 milions, aquesta xifra suposa un increment del 9,1% i el 77,7% del total de les arribades aèries. Les arribades marítimes varen sumar un total de 218.100 (el 44,5% del total marítim), i a diferència de l'any anterior, amb un increment del 8,9%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes a Mallorca són del 97,7% i 2,3%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 98,9% dels casos, i amb vaixell, l'1,1%. En canvi, els espanyols arriben amb avió el 92,8% de les vegades i el 7,2% amb vaixell.

Les Pitiüses varen rebre per via aèria 1,8 milions de turistes (el 13,8% del total aeri), amb un augment del 4,3%, mentre que se'n van registrar 200.100 per via marítima (el 40,8% del total marítim), amb un creixement del 13,1%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes són del 89,3% i del 10,7%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 97,7% dels casos i amb vaixell el 2,3%, mentre que els espanyols arriben amb avió el 86,8% de les vegades, i amb vaixell, en el 13,4%.

Menorca va rebre 1 milió de turistes per via aèria (el 8,4% del total aeri), amb un augment de l'1%, mentre que es varen comptar 71.800 arribades marítimes (el 14,6% del total marítim) i un increment

QUADRE I-68. EL HUB A L'AEROPORT DE PALMA

	Arribades CE>Palma			Sortides Palma>Pe/Portugal	
	Total	Destinació ¹	Trànsits ²	Origen ³	Total
2005	1.102.890	696.580	406.310	269.118	675.378
2006	1.279.579	778.613	500.946	277.352	778.298
Var.06/05	16,02	11,78	23,29	3,06	15,23

	Arribades Pe/Portugal>Palma			Sortides Palma>CE	
	Total	Destinació ⁴	Trànsits ⁵	Origen ⁶	Total
2005	687.671	236.777	450.894	731.524	1.182.418
2006	808.209	272.092	536.117	765.643	1.334.760
Var.06/05	17,53	14,91	18,90	4,66	12,88

1. Passatgers que arriben de ciutats europees (CE) i resten a Mallorca.
 2. Passatgers que arriben de ciutats europees i continuen el seu viatge cap a la Península o Portugal.
 3. Passatgers que comencen a Mallorca el seu viatge cap a la Península o Portugal.
 4. Passatgers que arriben de la Península o Portugal i resten a Mallorca.
 5. Passatgers que arriben de la Península o Portugal i continuen el seu viatge cap a ciutats europees (CE).
 6. Passatgers que comencen a Mallorca el viatge cap a ciutats europees (CE).
- Font: Departament de Planificació i Operacions. Divisió d'Operacions. Aeroport de Palma. AENA.

del 23%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes a Menorca són del 93,4% i del 6,6%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 99% dels casos, i amb vaixell en l'1%, mentre que els espanyols arriben amb avió el 82,4% dels casos, i amb vaixell, en el 17,6%.

8.5.3. EL HUB DE L'AEROPORT DE PALMA I EL TRANSPORT AERI DE BAIX COST

El *hub* o servei d'aeroport de connexió de Palma va néixer fa quasi una dècada durant la temporada baixa, mentre que ara s'estén a tots els mesos de l'any.⁷³ Segons la Divisió d'Operacions de l'aeroport de Palma, l'aeroport de Palma s'ha

convertit, amb el *hub*, en el centre de distribució de vols procedents de diverses ciutats europees que, una vegada que han arribat a Palma, es dirigeixen cap a altres punts de la geografia espanyola i portuguesa.

Les companyies que participaren en aquesta operació el 2006 són Air Berlin (diàriament durant tot l'any), Condor (el dimecres i el divendres, de gener a març), HapagFly (el dimecres i el divendres, de gener a març, i a diari de novembre a desembre), LTU (el dimecres, de gener a abril) i Niki (diàriament, durant tot l'any).

El total d'arribades i de sortides de Palma del trànsit d'aeroport de connexió va sumar 4,2 milions de passatgers, amb un

73. Vegeu la Memòria del CES 2005, p. 147-149.

QUADRE I-69. ENTRADA DE PASSATGERS EN COMPANYIES AÈRIES DE BAIX COST

	Total passatgers	Percentatge vertical	Variació interanual
TOTAL	17.393.071	100,0%	14,7%
Catalunya	4.229.925	24,3%	12,0%
Andalusia	3.034.789	17,4%	12,1%
C. Valenciana	2.742.759	15,8%	10,6%
Madrid	1.141.238	6,6%	48,3%
Illes Balears	3.811.910	21,9%	13,4%
Illes Canàries	1.101.787	6,3%	18,2%
Resta de CA	1.330.663	7,7%	17,8%

Font: Institut d'Estudis Turístics, a partir de dades d'AENA.

increment respecte del 2005 del 16,7%. Són per sobre d'aquesta mitjana el trànsit de passatgers que arriben de ciutats europees i continuen el seu viatge cap a la Península o Portugal i els passatgers que arriben de la Península o Portugal i continuen el seu viatge cap a ciutats europees. (Vegeu el quadre I-68.)

Cal destacar que el 60,8% de total d'arribades procedents de la Unió Europea roman a Palma, i el 39,2% restant continua el viatge cap a la Península o Portugal. Passa el contrari amb el trànsit procedent de la Península o Portugal, el 33,6% dels passatgers que arriben a la Península o Portugal queden a Palma i el 66,3% dels passatgers continuen el viatge cap a la resta d'Europa.

També cal destacar que, quant al trànsit de passatgers que comencen a Palma el viatge, el major creixement es produeix amb destinació a la Unió Europea, que se situa 1,6 punts per sobre del trànsit d'origen a Palma amb destinació a la Península

o Portugal, fet que reflecteix una veta de mercat creixent que aprofiten també els residents a les Illes Balears.

Amb referència als vols de «baix cost» o «baix preu», cal remarcar que al llarg de l'any 2006 han arribat 3,8 milions de passatgers, amb un creixement del 13,4% (1,3 punts per sota de la mitjana de l'Estat). Cal destacar que les Balears representen el 21,9% del total d'entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost, només superada per Catalunya amb 4,2 milions d'entrades i amb un pes del 24,3%. El total de passatgers entrats a l'Estat és 17,4% amb un increment del 14,7%. (Vegeu el quadre I-69.)

Pel que fa als comptes d'explotació dels aeroports espanyols per a l'any 2004, es veu clarament que l'aeroport de Palma és el tercer en importància per xifra de negocis darrere de Madrid (Barajas) i Barcelona, però és el vint pel que fa a xifra de negocis per viatger. (Vegeu el quadre I-70.)

QUADRE I-70. COMPTES D'EXPLOTACIÓ DE 42 AEROPORTS ESPANYOLS AL 2004

Aeroport	Viatgers (milers)	Ingressos totals (milers d'euros)	Resultats d'exploració*	Aeroport	Ingressos per viatger (milers d'euros)
La Corunya	586	3.361	-846	1 Vitòria	34,811
Alacant	8.571	41.879	18.617	2 Saragossa	16,144
Almeria	831	3.871	-2.204	3 Salamanca	11,500
Astúries	944	5.303	103	4 Lleó	9,154
Badajoz	83	437	-225	5 Madrid Barajas	7,975
Barcelona	24.558	143.497	86.784	6 Logronyo	6,842
Bilbao	3.396	20.245	6.964	7 València	6,119
Còrdova	19	65	-1.515	8 Bilbao	5,961
Fuerteventura	3.917	16.973	4.483	9 Barcelona	5,843
Girona	2.956	11.547	5.105	10 Sevilla	5,814
La Gomera	91	59	-1.150	11 Vigo	5,785
Gran Canaria	9.467	43.591	14.453	12 La Corunya	5,735
Granada	591	3.012	-2.169	13 Astúries	5,618
El Hierro	145	198	-1.535	14 Santiago	5,566
Eivissa	4.172	18.052	4.648	15 Màlaga	5,339
Jerez	1.117	5.091	-982	16 Badajoz	5,265
La Palma	1.016	2.803	-2.943	17 Granada	5,096
Lanzarote	5.515	25.570	11.238	18 Tenerife Sud	5,014
Lleó	65	595	-472	19 Alacant	4,886
Logronyo	38	260	-929	20 Palma	4,765
Madrid Barajas	35.539	283.433	159.097	21 Almeria	4,658
Madrid C. Vientos	0	590	-2.313	22 Valladolid	4,652
Màlaga	12.046	64.319	28.746	23 Lanzarote	4,636
Melilla	244	794	-2.025	24 Gran Canaria	4,605
Menorca	2.631	11.276	367	25 San Sebastià	4,561
Múrcia	848	3.213	83	26 Jerez	4,558
Palma	20.416	97.290	30.065	27 Pamplona	4,508
Pamplona	321	1.447	-2.162	28 Fuerteventura	4,333
Reus	1.138	4.667	100	29 Eivissa	4,327
Sabadell	—	256	-1.497	30 Menorca	4,286
Salamanca	22	253	-1.119	31 Reus	4,101
Santiago	1.580	8.794	734	32 Santander	4,064

Continua

QUADRE I-70. COMPTES D'EXPLOTACIÓ DE 42 AEROPORTS ESPANYOLS AL 2004

Aeroport	Viatgers (milers)	Ingressos totals (milers d'euros)	Resultats d'exploració*	Aeroport	Ingressos per viatger (milers d'euros)
San Sebastià	296	1.350	-1.585	33 Tenerife Nord	3,939
Santander	343	1.394	-2.041	34 Girona	3,906
Sevilla	2.678	15.571	2.226	35 Múrcia	3,789
Tenerife Nord	3.369	13.272	1.247	36 Còrdova	3,421
Tenerife Sud	8.632	43.280	18.374	37 Melilla	3,254
València	3.112	19.041	4.181	38 La Palma	2,759
Valladolid	442	2.056	-433	39 El Hierro	1,366
Vigo	912	5.276	590	40 La Gomera	0,648
Vitòria	95	3.307	-2.897	41 Madrid C. Vientos	0,000
Saragossa	125	2.018	-2.194	— Sabadell	—

* Resultats d'exploració abans d'interessos, impostos i amortitzacions (EBITDA), en milers d'euros.

Font: Germà Bel i Xavier Fageda, autors de l'informe *Implicaciones de la gestión centralizada de los aeropuertos de España*, i estimacions d'AENA.

8.5.4. LES ARRIBADES PER NACIONALITATS PER VIA AÈRIA I PER ILLES⁷⁴

En aquest subapartat analitzam els punts següents: les arribades a les Balears i les arribades per illes.

8.5.4.1. Les arribades a les Balears

L'anàlisi de les arribades per nacionalitats i per via aèria mostra que el turisme alemany, amb 3,98 milions de turistes, va augmentar un 6,1% i se situa líder, amb el 33% del total. El turisme britànic, amb 3,37 milions, en canvi només augmenta l'1,1% i passa a representar el 27,9%. El tercer mercat per via aèria són els espa-

nyols, que amb 2,43 milions creixen un 24,5% i representen el 20,1%. Aquestes tres nacionalitats representen el 81% del total. De la resta de nacionalitats, no n'hi ha cap que superi el mig milió, i la més important és Itàlia, amb 463.100 turistes, que creix un 10,9% i té un pes del 3,8%. (Vegeu el quadre I-71.)

8.5.4.2. Les arribades per illes

A Mallorca les tres nacionalitats es comporten de la manera següent: els alemanys varen sumar 3,6 milions de turistes: amb un increment del 6,7%, representen el 38,4% del total del turisme. Els britànics arribats foren 2,3 milions: augmenten un 1,8% i representen el 24,2%.

74. No es disposa d'un desglossament per nacionalitats estrangeres de les arribades per via marítima; però, atès l'escàs volum (120,7 milers en total), el fet de no sumar la part marítima a les arribades aèries de cadascuna no afecta aquest estudi estadístic comparatiu.

Nacionalitat	Balears		Var. 06/05		Mallorca		Var. 06/05		Pitiüses		Var. 06/05		Menorca		Var. 06/05		Percentatge	
	milers	%	milers	%	milers	%	milers	%	milers	%	milers	%	milers	%	milers	%	s/total illa'	s/total illa'
Alemanya	3.985,9	6,1	33,0	6,7	3.607,1	6,7	38,4	285,8	0,5	17,1	93,1	-1,7	9,1					
Regne Unit	3.371,2	1,1	27,9	1,8	2.269,6	1,8	24,2	587,5	0,6	35,2	514,1	-1,1	50,3					
França	216,2	-24,4	1,8	-24,0	180,9	-24,0	1,9	33,7	-20,0	2,0	1,7	-71,3	0,2					
Suïssa	254,4	41,0	2,1	44,0	230,2	44,0	2,5	16,9	13,4	1,0	7,3	29,1	0,7					
Suècia	172,3	21,3	1,4	25,6	162,0	25,6	1,7	1,1	-36,7	0,1	9,2	-18,6	0,9					
Itàlia	463,1	10,9	3,8	18,8	159,9	18,8	1,7	246,5	13,6	14,8	56,7	-14,1	5,5					
Holanda	178,4	12,1	1,5	26,8	151,4	26,8	1,6	15,3	-43,2	0,9	11,8	-8,9	1,2					
Bèlgica	111,0	-3,7	0,9	-5,3	89,3	-5,3	1,0	14,9	8,9	0,9	6,7	-5,6	0,7					
Dinamarca	128,6	22,1	1,1	29,1	123,8	29,1	1,3	2,7	-63,1	0,2	2,1	-1,9	0,2					
Noruega	109,3	14,0	0,9	13,8	105,5	13,8	1,1	2,2	63,3	0,1	1,6	-9,2	0,2					
Àustria	184,8	29,1	1,5	30,9	164,7	30,9	1,8	18,6	26,1	1,1	1,5	-41,6	0,1					
Irlanda	183,3	5,0	1,5	11,7	152,2	11,7	1,6	22,4	-6,9	1,3	8,6	-39,3	0,8					
Luxemburg	27,7	-4,5	0,2	-2,1	26,8	-2,1	0,3	0,9	-40,7	0,1	0,1	-73,4	0,0					
Portugal	78,5	-14,4	0,6	-11,6	73,3	-11,6	0,8	4,6	-35,7	0,3	0,6	-64,9	0,1					
Finlàndia	24,3	15,3	0,2	24,5	23,1	24,5	0,2	1,0	-55,4	0,1	0,2	-26,6	0,0					
Altres	166,3	-24,1	1,4	-17,9	128,7	-17,9	1,4	31,4	-37,1	1,9	6,2	-49,6	0,6					
Estrangers	9.655,4	4,1	79,9	5,9	7.648,4	5,9	81,4	1.285,6	-0,6	77,0	721,4	-4,9	70,6					
Epanyols	2.432,4	24,5	20,1	25,6	1.747,6	25,6	18,6	384,5	24,9	23,0	300,3	18,6	29,4					
Subtotal avió	12.087,8	7,7	100,0	9,1	9.396,0	9,1	100,0	1.670,1	4,3	100,0	1.021,7	1,0	100,0					
Estrangers	120,7	32,8	24,6	29,4	82,8	29,4	38,0	30,3	37,8	15,1	7,6	54,7	10,5					
Epanyols	369,3	7,1	75,4	-0,7	135,2	-0,7	62,0	169,8	9,6	84,9	64,2	20,1	89,5					
Subtotal vaixell	490,0	12,5	100,0	8,9	218,1	8,9	100,0	200,1	13,1	100,0	71,8	23,0	100,0					
Subtotal estrangers	9.776,1	4,4	77,7	6,1	7.731,2	6,1	80,4	1.315,9	0,1	70,4	729,0	-4,5	66,7					
Subtotal espanyols	2.801,7	21,9	22,3	23,2	1.882,8	23,2	19,6	554,4	19,8	29,6	364,5	18,8	33,3					
Total turistes	12.577,8	7,9	100,0	9,1	9.614,1	9,1	100,0	1.870,2	5,2	100,0	1.093,5	2,2	100,0					

1. Base de càlcul de les nacionalitats = subtotal avió

Font: Conselleria de Turisme (CITTIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener 2006.

Els espanyols arribaren als 1,7 milions, amb un augment del 25,6% i el 18,6% del total. Les tres nacionalitats representen el 81,2% del total de les arribades amb avió.

A les Pitiüses el comportament d'aquestes tres nacionalitats varia una mica. El primer lloc l'ocupen els britànics, amb 587.500 turistes, és a dir, l'increment és del 0,6% i representen el 35,2% del total. Els espanyols arriben als 384.500 turistes, amb un creixement d'un 24,9%, i signifiquen el 23% del total. El turisme alemany només arriba als 285.800 turistes, amb un increment del 0,5%, i representen el 17,1% del total. Les tres nacionalitats són el 75,3% de totes les arribades amb avió.

A Menorca el comportament d'aquestes tres nacionalitats és el següent: els britànics sumen 514.100 turistes, amb un descens de l'1,1%, i representen la meitat del turisme total (50,3%). Els espanyols arriben als 300.300 turistes, amb un creixement del 18,6% i el 29,4% del total. Els alemanys només sumen 93.100 turistes, amb un descens de l'1,7%, i suposen el 9,1% del total. Aquestes tres nacionalitats concentren el 88,8% del total de les arribades amb avió.

Es pot dir, doncs, que el mercat alemany condiona més que a les altres illes el resultat anual del turisme a Mallorca, mentre que el britànic condiona el resultat anual de les Pitiüses i, en especial, el de Menorca. També, convé ressaltar la

importància creixent del mercat espanyol, perquè a les Pitiüses i a Menorca es consolida ja com el segon mercat en importància i a Mallorca té consolidada la tercera posició. A més a més, com veurem a continuació, fa un paper important com a mercat desestacionalitzador. (Vegeu el quadre I-71.)

8.5.5. L'ESTACIONALITAT PER MITJANS DE TRANSPORT, PER ILLES I PER TEMPORADES

En aquest subapartat analitzam els punts següents: l'estacionalitat a les Balears, l'estacionalitat per illes, l'estacionalitat per mitjans de transport, l'estacionalitat per temporades i els programes desestacionalitzadors.

8.5.5.1. L'estacionalitat a les Balears

Durant els sis mesos de la temporada mitjana baixa (gener, febrer, març, abril, novembre i desembre), les Balears varen rebre un total de 2.574.900 turistes, el 20,5% del total d'arribades, mentre que en els sis mesos restants de la temporada mitjana alta (de maig a octubre) se'n va rebre 10.002.900, el 79,5% del total d'arribades (el 96,4% per via aèria i el 3,6% per via marítima).⁷⁵ (Vegeu el quadre I-72.)

L'estacionalitat, mesurada pel pes que té el nombre de turistes en temporada mitjana baixa sobre el total de turistes, presenta una lleugera variació positiva de nou dècimes, tenint en compte que l'any 2005

75. Introduïm el terme «mitjana» en cada temporada ja que no és possible definir ambdues temporades només com a «alta» o «baixa». D'aquesta manera, però, s'elimina l'anomalia estadística que produeix la Setmana Santa, mentre que abans s'utilitzaven tres temporades (la baixa, la mitjana i l'alta).

QUADRE I-72. ESTACIONALITAT DEL TURISME PER VIA AÈRIA I MARÍTIMA, PER TEMPORADES I NACIONALITATS A LES BALEARS (2006)

Temporades/illes	Illes Balears			Mallorca			Illes Pitiüses			Menorca		
	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total
Milers d'arribades	8.180,8	1.822,1	10.002,9	6.216,4	1.081,3	7.297,7	1.262,6	444,9	1.707,5	701,823	295,896	997,7
T. mitjana-alta	1.595,3	979,6	2.574,9	1.514,9	801,5	2.316,4	53,3	109,4	162,7	27,178	68,642	95,8
T. mitjana-baixa	9.776,1	2.801,7	12.577,8	7.731,2	1.882,8	9.614,1	1.315,9	554,4	1.870,2	729,0	364,5	1.093,5
% temporada sobre el total de l'any	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total
T. mitjana-alta	83,7	65,0	79,5	80,4	57,4	75,9	96,0	80,3	91,3	96,3	81,2	91,2
T. mitjana-baixa	16,3	35,0	20,5	19,6	42,6	24,1	4,0	19,7	8,7	3,7	18,8	8,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
% illes sobre el total de les Balears	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total
T. mitjana-alta	100,0	100,0	100,0	76,0	59,3	73,0	15,4	24,4	17,1	8,6	16,2	10,0
T. mitjana-baixa	100,0	100,0	100,0	95,0	81,8	90,0	3,3	11,2	6,3	1,7	7,0	3,7
Total	100,0	100,0	100,0	79,1	67,2	76,4	13,5	19,8	14,9	7,5	13,0	8,7
% sobre el total de nacionalitats a cada illa i a les Balears	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total
T. mitjana-alta	81,8	18,2	100,0	85,2	14,8	100,0	73,9	26,1	100,0	70,3	29,7	100,0
T. mitjana-baixa	62,0	38,0	100,0	65,4	34,6	100,0	32,7	67,3	100,0	28,4	71,6	100,0
Total	77,7	22,3	100,0	80,4	19,6	100,0	70,4	29,6	100,0	66,7	33,3	100,0

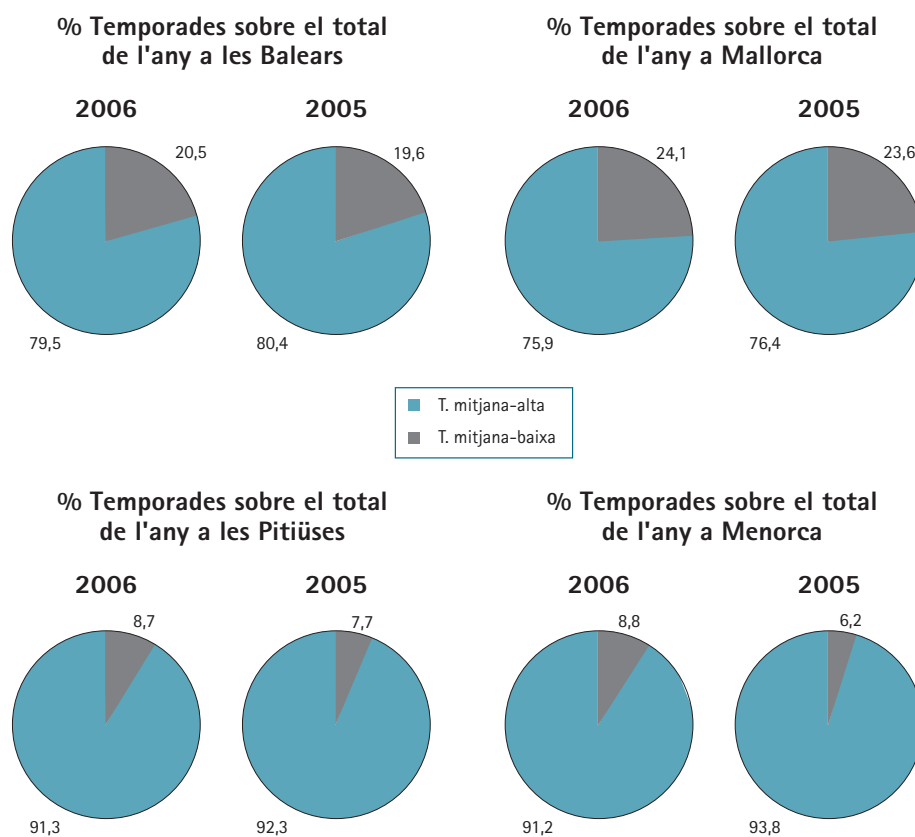
Tma: de maig a octubre.

Tmb: de novembre a abril.

Font: Conselleria de Turisme (CITTIB).

Gràfic I-35

Distribució de les temporades 2005 i 2006 per illes

Font: Elaboració pròpia amb dades publicades a *El Turisme a les Illes Balears. 2005* (Conselleria de Turisme).
 Tma: de maig a octubre (6 mesos).
 Tmb: de novembre a abril (6 mesos).

el total d'arribades en aquesta temporada era del 19,6% i el 2006 ha estat del 20,5%. (Vegeu el gràfic I-35.)

Cal observar que l'anàlisi per mesos respecte de la mitjana d'arribades turístiques dels dos darrers anys mostra una

millora en tots els mesos, excepte el febrer (-0,03%), i destaquen els increments superiors al 10% d'abril (26,6%), maig (10,4%), juny (16,5%), setembre (10,1%), novembre (14,5%) i desembre (35,8%).(Vegeu el gràfic AI-10.)

QUADRE I-73. ÍNDEX DE GINI: NOMBRE DE TURISTES (2005-2006)

	IG 2005	Rang equivalent mensual	IG 2006	Rang equivalent mensual	Variació IG en punts	Variació (%) rang equivalent mensual 06/05
Mallorca	0,3249	8,1011	0,3180	8,1838	-0,0069	1,0208
Menorca	0,5353	5,5762	0,5149	5,8207	-0,0204	4,3847
Pitiüses	0,5308	5,6303	0,5234	5,7188	-0,0074	1,5719
Illes Balears	0,3748	7,5023	0,3655	7,6138	-0,0093	1,4862

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CITTIB.

La millora en termes d'un indicador sintètic de l'estacionalitat calculat a través de l'índex de Gini mostra una millora de l'estacionalitat de -0,0093 punts, que en termes d'una equidistribució igual per mesos de la mitjana de les arribades turístiques és de l'1,5%.⁷⁶ (Vegeu el quadre I-73.)

La millora de la desestacionalització es deu a l'augment progressiu del turisme espanyol. En la temporada mitjana baixa del 2006 es varen comptabilitzar 979.600 turistes espanyols, amb un creixement del 45,8%, enfront dels 1.595.300 estrangers, que signifiquen un decreixement d'un 0,82%.

Així, les arribades de turisme espanyol en la temporada mitjana baixa varen ser el 35% del total anual, mentre que les referides a la temporada mitjana alta varen ser

del 65%. (El 2005 els percentatges varen ser del 29,7% i del 70,3%, respectivament.) En canvi, el turisme estranger va presentar percentatges del 16,3% i del 83,7%, respectivament. (El 2005 els percentatges varen ser del 17,2% i del 82,8%, respectivament.) Així, el turisme espanyol és menys estacional que l'estranger i és dona una important millora en la temporada mitjana baixa del 2006 en relació amb el 2005, mentre que empitjora l'estacionalitat pel turisme estranger, ja que aquest en temporada mitjana-baixa cau un 0,82%.

8.5.5.2. L'estacionalitat per illes

A l'illa de Mallorca la temporada mitjana baixa supera el percentatge del total balear, ja que el 2006 va registrar el 24,1% del total, mentre que en la temporada mitjana alta va ser del 75,9%,

⁷⁶ L'índex de Gini calcula en un interval de 0 a 1 l'equidistribució d'una variable, en aquest cas, l'equidistribució de les arribades turístiques al llarg dels 12 mesos d'un any. Quant més s'apropa a zero més igualitària és la distribució. Per tant, disminucions d'aquest índex indiquen una millora de l'estacionalitat. L'estimació de la variació del rang equivalent mensual ens permet valorar indirectament la millora de l'índex de Gini en termes de temps. En aquest cas, un augment del valor del rang equivalent mensual indica un allargament del temps de les arribades turístiques distribuïdes igualitàriament al llarg dels mesos. És a dir, la redistribució equitativa igual per mesos de les arribades turístiques omplen 7,5 mesos el 2005, mentre el 2006 aquesta redistribució equitativa és de 7,61 mesos, per tant, es dona una millora en temps de l'estacionalitat del 1,49%. Sobre la metodologia emprada per fer el càlcul de l'índex de Gini i el seu ajust al temps equivalent en mesos, es pot consultar el treball d'Anastassios Tsitouras (2004), «Adjusted Gini coefficient and 'months equivalent' degree of tourism seasonality: a research note», *Tourism Economics*, 10 (1), p. 95-100. Valgui aquesta nota metodològica per a la resta d'aquest apartat.

percentatge inferior a la mitjana de les Illes Balears. A Eivissa i Formentera, la temporada mitjana baixa va representar un 8,7%, mentre que la temporada mitjana alta va ser del 91,3%. A Menorca la temporada mitjana baixa representa un 8,8%, i un 91,2% la temporada mitjana alta. Per tant, a diferència dels anys anteriors, les Pitiüses superen Menorca, i representen el màxim estacional de les Balears. (Vegeu el gràfic I-35.)

La presència de turisme espanyol minva l'efecte de l'estacionalitat a les Illes. A Mallorca els turistes espanyols arribats en la temporada mitjana baixa varen representar el 42,6% del total anual (amb un creixement del nombre de turistes del 43,2%), superior a la mitjana de les Balears, del 35%, mentre que a les Pitiüses aquest percentatge va arribar només al 19,7% (amb un creixement del nombre de turistes del 58,3%), i a Menorca al 18,8% (amb un creixement del nombre de turistes del 60,7%).

Cal observar que l'anàlisi per mesos respecte de la mitjana d'arribades turístiques dels dos darrers anys mostra una millora en tots els mesos a Mallorca. A les Pitiüses es dona una caiguda els mesos de gener (-13,7%), febrer (-4,1%), juliol (-0,6%), octubre (-2,9%), novembre (-12,2%) i desembre (-16,3%). A Menorca la caiguda només afecta els mesos de maig (-13,9%), juliol (-0,2%), agost (-1,9%) i octubre (-16,1%).

Les variacions dels índexs de Gini milloren a totes les illes, i és la millora més important en temps equivalent en mesos a Menorca, amb un 4,38%; en canvi, la

que presenta una millora menor és Mallorca, amb una taxa del 1,02%. (Vegeu el quadre I-73.)

El turisme estranger, per contra, és molt estacional, sobretot a les Pitiüses i Menorca. Així, a Mallorca en la temporada mitjana baixa rep el 19,6% del total anual (amb un decreixement en el nombre de turistes del 0,22%), valor superior al de la mitjana balear del 16,3%, mentre que les Pitiüses només varen arribar al 4% (amb un decreixement en el nombre de turistes del 20,7%), i Menorca al 3,7% (amb un creixement en el nombre de turistes del 17,7%, i és l'única illa que veu créixer el nombre de turistes estrangers en temporada mitjana-baixa). Per tant, la falta de turisme estranger en la temporada mitjana baixa de les illes menors constitueix un greu problema del sector turístic, amb repercussions de tipus econòmic i social, si bé moltes empreses turístiques d'aquestes illes han internalitzat aquest cost estructural des del començament de les expansions, cosa que els permet seguir operatives malgrat el tancament massiu i prolongat dels establiments a l'hivern.

8.5.5.3. L'estacionalitat per mitjans de transport

Per mitjans de transport, a les Balears l'avió presenta una major estacionalitat que el vaixell, amb un 20,2% d'arribades amb avió en la temporada mitjana baixa, enfront del 25,9% d'arribades amb vaixell. En conseqüència, en la temporada mitjana alta les arribades amb avió representen el 79,8%, mentre que les de vaixell són el 74,1%. Clarament es dona, doncs, un ús relatiu major del vaixell en temporada mitjana baixa. (Vegeu el quadre I-74.)

QUADRE I-74. EVOLUCIÓ MENSUAL DEL TURISME ARRIBAT PER VIA AÈRIA I MARÍTIMA (2006)

	Arribades avió	Arribades vaixell	Arribades total	% 06/05 avió	% 06/05 vaixell	% 06/05 Total	Distribució 2006 Total
Gener	244.286	12.507	256.793	-0,5	1,1	-0,4	2,0%
Febrer	303.163	7.792	310.955	-5,4	-0,9	-5,3	2,5%
Març	492.083	13.916	505.999	1,9	-54,8	-1,5	4,0%
Abril	782.931	71.012	853.943	28,8	123,9	33,5	6,8%
Maig	1.407.837	31.922	1.439.759	10,5	2,8	10,3	11,4%
Juny	1.676.101	55.127	1.731.228	12,3	53,1	13,3	13,8%
Juliol	1.925.844	64.850	1.990.694	3,7	-22,6	2,6	15,8%
Agost	1.959.259	143.292	2.102.551	3,0	14,9	3,7	16,7%
Setembre	1.650.360	44.412	1.694.772	8,4	0,1	8,2	13,5%
Octubre	1.020.399	23.523	1.043.922	3,8	54,3	4,6	8,3%
Novembre	334.995	6.712	341.707	7,3	-10,4	6,9	2,7%
Desembre	290.573	14.933	305.506	28,2	46,5	29,0	2,4%
Total	12.087.831	489.998	12.577.829	7,7	12,5	7,9	100,0%

Font: Conselleria de Turisme (CITTIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener de 2006.

8.5.5.4. L'estacionalitat per temporades

La temporada mitjana i baixa registra el 40,4% del total d'estades (amb un guany de 1,8 punts percentuals respecte del 2005), si bé la temporada baixa incrementa només un 0,3% el total d'estades, la temporada mitjana incrementa el 19% de les estades. Així, la temporada alta representa el 59,6%. (Vegeu el quadre I-77.)

8.5.5.5. Els programes desestacionalitzadors

Cal destacar el paper desestacionalitzador que fan els programes de l'Imsero i el programa Oci 60 del Govern de les Illes Balears.

Amb relació a l'Imsero, s'ha arribat a les 173.184 places venudes per a la temporada d'octubre a abril de 2005-2006, amb

una lleugera disminució del 0,8% per comparació a la temporada de l'any passat. Cal observar que, en relació amb la resta de destinacions, les Balears continuen essent la primera destinació de l'Imsero, amb el 25,7% del total de places. També es pot destacar que les úniques destinacions que experimenten un augment són la Comunitat Valenciana (4,8%) i Andalusia (0,3%). (Vegeu el quadre I-75.)

Pel que fa al total d'estades, les Balears sumen 1.777.391 estades, fet que ens situa també com a líders per comunitats autònomes, amb una pèrdua de l'1,6%, i una estada mitjana que se situa en els 10,3 dies (3,2 dies menys en relació amb la temporada del 2000-2001). Cal ressaltar que en el conjunt de la temporada mitjana-baixa això representa el 16,1% del total d'estades dels espanyols (11.039.696 estades).

QUADRE I-75. PLACES DE L'IMERSO CONTRACTADES PER DESTINACIONS TURÍSTIQUES

Destinació turística	2000-2001			2001-2002			2002-2003				
	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 01-02 / 00-01	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 01-02 / 00-01	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 02-03 / 01-02		
Andalusia	77.786*	2.417.086	31,1	90.596	1.130.913	-53,2	12,5	1.163.113	2,8	10,0	-20,2
Múrcia	—	—	—	14.420	201.880	—	14,0	236.684	17,2	10,5	-25,3
Illes Balears	139.362	1.877.274	13,5	130.274	1.754.844	-6,5	13,5	1.703.485	-2,9	11,3	-15,8
Illes Canàries	11.698	81.886	7,0	15.657	109.599	33,8	7,0	150.794	37,6	8,4	20,5
Catalunya	52.076	689.192	13,2	45.604	597.219	-13,3	13,1	628.026	5,2	11,7	-10,9
Com. Valenciana	—	—	—	79.021	934.801	—	11,8	1.109.311	18,7	10,3	-13,0
Circuits culturals	14.527	72.635	5,0	15.555	77.775	7,1	5,0	105.960	36,2	5,0	0,0
Itinerari naturalista	—	—	—	2.551	10.204	—	4,0	10.028	-1,7	4,0	0,0
Total	399.862	5.138.073	12,8	393.678	4.817.235	-6,2	12,2	5.107.401	6,0	10,4	-15,3

Destinació turística	2003-2004			2004-2005			2005-2006							
	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 03-04 / 02-03	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 04-05 / 03-04	Nre. Places	Estades mitjana	Var. 05-06 / 04-05					
Andalusia	138.048	1.478.960	27,2	10,7	1.734.278	17,3	10,5	-2,1	165.837	0,3	1.683.136	-2,9	10,1	-3,3
Múrcia	23.911	241.066	1,9	10,1	192.234	-20,3	10,0	-1,2	18.723	-3,0	200.935	4,5	10,7	7,8
Illes Balears	175.118	1.801.422	5,7	10,3	1.806.679	0,3	10,3	0,6	173.184	-0,8	1.777.391	-1,6	10,3	-0,8
Illes Canàries	20.466	162.204	7,6	7,9	269.122	65,9	7,6	-4,3	32.913	-7,2	254.478	-5,4	7,7	1,9
Catalunya	76.898	803.915	28,0	10,5	1.074.234	33,6	10,9	3,9	97.954	-1,0	1.054.767	-1,8	10,8	-0,9
Com. Valenciana	131.682	1.373.540	23,8	10,4	1.598.135	16,4	10,6	1,8	157.734	4,8	1.601.544	0,2	10,2	-4,4
Circuits culturals	22.595	112.975	6,6	5,0	125.310	10,9	5,0	0,0	24.669	-1,6	123.345	-1,6	5,0	0,0
Itinerari naturalista	3.657	14.628	45,9	4,0	16.872	15,3	4,0	0,0	2.883	-31,7	11.532	-31,7	4,0	0,0
Total	592.375	5.988.710	17,3	10,1	6.816.864	13,8	10,1	0,1	673.897	0,1	6.707.128	-1,6	10,0	-1,7

* També inclou Múrcia i la Comunitat Valenciana.

Nota: Les temporades de l'IMERSO van des d'octubre fins a aproximadament el mes d'abril.

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials.

Amb referència al pla Oci 60,⁷⁷ l'evolució de les dades per a les tres temporades vigents, que van del 2003-2004 al 2005-2006, mostren l'evolució següent: Eivissa és l'única illa en què es redueix el nombre d'usuaris al llarg de les tres temporades, amb una caiguda del 20,1%. Menorca creix un 0,6%, i Mallorca, un 36,2%. En total, el 2005-2006 hi ha hagut 9.802 usuaris amb destinació a les Illes Balears, amb un decreixement des del 2003-2004 de l'1,3%, i s'ha de destacar que en la darrera campanya s'hi ha afegit Alacant, com a nova destinació, amb 1.144 usuaris. (Vegeu el quadre I-76.)

Finalment, i en relació amb els programes desestacionalitzadors, cal fer esment de la proposta d'un projecte pilot del Govern de les Illes Balears sobre intercanvi de turisme social d'àmbit europeu. Aquest

projecte inclou una àmplia mostra de diferents segments del mercat, no tan sols dels jubilats, sinó també dels estudiants joves, discapacitats i treballadors. Aquest projecte compta amb el suport del Consell Econòmic i Social Europeu⁷⁸ i el Comitè de les Regions Europees, a l'espera de sumar el suport del Parlament Europeu i de la Comissió Europea per assegurar-ne el finançament.

8.5.6. L'ESTADA MITJANA I LES ESTADES PER ILLES

L'estada mitjana és d'11 dies⁷⁹ i ha disminuït en 0,1 dies (-1,2%). Les variacions pel que fa a les tres principals nacionalitats són del -3,1% quant als alemanys, del 4,1% quant als britànics i del -2% quant als espanyols. (Vegeu el quadre I-77.)

QUADRE I-76. TOTAL D'USUARIS DEL "PLA OCI 60" DISTRIBUÏTS PER ZONES I ORIGEN. TEMPORADA 2006-2007

		Destinació				
	Illes	Pitiüses	Mallorca	Menorca	Alacant	Total
	Pitiüses	0	1.173	342	150	1.665
Origen	Menorca	440	1.025	0	144	1.609
	Mallorca	3.146	0	3.850	634	7.630
	Totals	3.586	2.198	4.192	928	10.904

Temporada: Vendes realitzades de setembre de 2006 a juny de 2007. En el cas d'Alacant, queden places que sortiran a la venda el mes de setembre.

Nota: El programa segueix en funcionament, per la qual cosa les dades són provisionals (aquí només es recullen les dades de setembre de 2006 a 21 de febrer de 2007).

Font: Mundo Sénior.

77. Vegeu la *Memòria del CES 2004*, p. 146.

78. Vegeu: Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre «Turisme social a Europa». INT/312. Brussel·les, 14 de setembre de 2006.

79. Cal observar que l'estada mitjana d'estrangers estimada per Frontur a les Balears és de 9,72 dies (vegeu el quadre I-63), mentre que l'estada mitjana d'espanyols estimada per l'enquesta de la despesa turística és de 10,7 dies.

QUADRE I-77. ESTADA DELS TURISTES A LES ILLES BALEARS (2006)

Pernotacions (nits)	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Total	% Var. 06/05
Mallorca	52.615.951	2,1	26.824.216	23,9	15.562.322	-1,7	95.002.487	6,7
Menorca	8.312.322	3,6	2.114.304	-4,8	591.005	-8,3	11.017.631	1,2
Pitiüses	13.780.893	9,0	3.956.638	5,5	1.406.658	8,8	19.144.190	8,2
Illes Balears	74.709.166	3,4	32.895.158	19,1	17.559.985	-1,2	125.164.308	6,4
Tipus d'allotjament	Total d'estades	% Var. 06/05	Distribució de estades (%)	Diferència 06-05 en punts percentuals				
Hotels i similars	81.879.739	6,1	65,4	-0,2				
Allotjament en lloguer	11.850.903	3,6	9,5	-0,5				
Allotjament en propietat	13.489.293	1,5	10,8	-0,4				
Casa d'amics o familiars	15.681.125	20,0	12,5	1,3				
Càmping	498.641	66,8	0,4	0,4				
Altres	1.764.607	-14,6	1,4	-0,6				
Total	125.164.308	6,4	100,0	0,0				

ESTADA MITJANA DEL TURISME A LES ILLES BALEARS

Estada en dies	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Mitjana	% Var. 06/05
Mallorca	10,9	-4,6	10,8	6,1	11,0	-4,4	10,9	-2,0
Menorca	11,2	1,6	10,8	-0,4	10,6	-32,3	11,1	-0,8
Pitiüses	10,9	3,3	11,4	-0,4	15,7	11,3	11,3	2,9
Illes Balears	10,9	-2,6	10,9	4,7	11,2	-4,4	11,0	-1,2
Nacionalitats	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Mitjana	% Var. 06/05
Alemays	11,2	-8,5	11,3	5,8	12,1	1,9	11,3	-3,1
Britànics	10,6	-1,8	11,1	17,2	10,8	16,0	10,7	4,1
Espanyols	11,2	7,2	9,9	-11,5	10,3	-11,4	10,7	-2,0
Total	10,9	-2,6	10,9	4,7	11,2	-4,4	11,0	-1,2

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears

Addenda

EVOLUCIÓ DE L'ESTADA MITJANA (2004-2006)

	2003	2004	2005	2006
Mallorca	11,0	10,7	11,1	10,9
Menorca	11,4	10,9	11,2	11,1
Pitiüses	12,1	11,6	10,9	11,3
Illes Balears	11,2	10,9	11,1	11,0

continua

Addenda

EVOLUCIÓ DE L'ESTADA MITJANA (2004-2006)				
	2003	2004	2005	2006
Alemanys	11,4	11,0	11,7	11,3
Britànics	10,7	10,0	10,3	10,7
Espanyols	11,2	11,0	10,9	10,7
Total	11,2	10,9	11,1	11,0

El total d'estades és de 125,2 milions, amb un increment del 6,4%, el 65,4% de les quals s'ha registrat en establiments hotelers i similars, amb una pèrdua en relació amb el 2005 de 0,2 punts percentuals. Els allotjaments llogats han incrementat un 3,6%, i representen un 9,5% del total dels allotjaments, i els allotjaments en propietat també creixen l'1,5%. Les cases d'amics o familiars creixen el 20%,⁸⁰ i els càmpings creixen el 66,8% respecte de l'any anterior.

L'estada mitjana disminueix a Mallorca i a Menorca amb un 2% i 0,8%, respectivament. Al contrari, augmenta a Eivissa-Formentera un 2,9%. Per illes el 75,9% de les estades es concentren a Mallorca. Eivissa-Formentera representa el 15,2%, i Menorca, el 8,9%.

D'altra banda, el major pes que tenen les estades de la temporada mitjana i baixa en relació amb el nombre de turistes es deu que l'estada mitjana en la temporada baixa és un 2,8% superior a la que té en la temporada alta (11,2 dies enfront de 10,9). Aquesta diferència respecte de l'any anterior ha empitjorat en 0,2 dies.

8.5.7. EL PERFIL DEL TURISTA

El perfil del turista s'estableix d'acord amb les característiques següents: l'edat, el motiu del viatge, l'allotjament i el paquet turístic. Pel que fa a les tres principals nacionalitats, cal destacar que el perfil més jove és el del turisme alemany i que, a més a més, el percentatge del grup d'edat menor de vint-i-cinc anys augmenta en aquesta nacionalitat (2,6 punts) respecte del 2005. El mercat britànic destaca per tenir els percentatges més alts en què el motiu principal del viatge és l'oci i les vacances (0,4 punts menys que l'any passat) i en el fet que el principal allotjament que tria és l'hotel (2,1 punts menys que l'any passat). També són els que viatgen més amb paquet turístic (0,8 punts més que l'any passat). (Vegeu el quadre I-78.)

Aquestes variacions per al conjunt dels turistes nacionals i internacionals són les següents: -1 punt pel que fa al turisme menor de vint-i-cinc anys, 1,7 punts més quant al motiu de viatge per oci i vacances, -0,4 punts amb referència a l'allotjament en establiments hotelers, i 3,2 punts més pel que fa a viatjar amb paquet turístic.

80. Aquesta desviació de fluxos turístics en termes d'estada des de l'hotel i els apartaments turístics cap a altres habitatges és coherent amb el canvi d'usos en els mitjans de transport aeri que provoquen les noves companyies de baix cost i baix preu. (Vegeu l'apartat 8.5.3.)

QUADRE I-78. PERFIL DEL TURISTA

Atributs	Alemany		Britànic		Espanyol		Total	
	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005
Edat								
Menys de 25	22,3%	19,7%	22,2%	24,6%	20,1%	22,4%	21,8%	22,8%
Entre 25 i 44	37,0%	35,0%	37,5%	33,5%	40,5%	40,8%	38,7%	36,3%
Entre 45 i 64	27,4%	32,9%	27,4%	29,1%	22,8%	24,5%	26,2%	28,9%
Més de 64	13,1%	12,2%	12,9%	12,8%	16,6%	12,3%	13,1%	11,9%
No contestat	0,1%	0,1%		0,0%		0,0%	0,2%	0,1%
Motiu del viatge								
Oci i vacances	95,5%	93,6%	96,6%	97,0%	85,0%	78,3%	93,1%	91,4%
Treball i negocis	2,2%	2,3%	1,4%	1,3%	8,2%	10,7%	3,5%	3,9%
Estudis	0,1%	0,2%	0,0%	0,1%	0,3%	0,5%	0,2%	0,3%
Serveis personals	1,7%	2,7%	1,4%	1,2%	5,5%	8,9%	2,5%	3,5%
Altres	0,6%	1,2%	0,6%	0,5%	1,0%	1,5%	0,7%	1,0%
Allotjament								
Hotels i similars	75,4%	76,0%	77,3%	79,4%	66,5%	62,7%	75,2%	75,6%
Allotjament en propietat	8,4%	9,8%	5,7%	6,2%	6,4%	7,9%	6,6%	7,5%
Allotjament llogat	6,9%	5,50%	6,4%	6,6%	4,1%	4,2%	5,7%	5,2%
Casa d'amics o familiars	8,2%	6,9%	8,9%	5,9%	21,1%	23,4%	11,1%	9,9%
Càmping	0,3%	—	0,1%	—	0,6%	—	0,3%	—
Altres	0,8%	1,90%	1,6%	1,9%	1,3%	1,8%	1,2%	1,8%
Paquet turístic								
Viatja amb paquet turístic	57,2%	60,9%	59,0%	58,2%	33,8%	37,0%	60,0%	56,8%
No viatja amb paquet turístic	42,8%	39,1%	41,0%	41,8%	66,2%	63,0%	40,0%	43,2%

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears

8.5.8. EL NIVELL DE FIDELITZACIÓ I DE SATISFACCIÓ DELS TURISTES NACIONALS ARRIBATS A LES BALEARS

Segons les dades de l'enquesta sobre la despesa turística (vegeu l'apartat 8.7), el grau de fidelització dels turistes nacionals és força elevat, ja que el 78,9% del total

dels turistes ja havien visitat les Illes Balears amb anterioritat. Aquest percentatge l'any 2005 va ser del 63%. D'aquests, el percentatge dels que han visitat les Balears deu o més vegades són el 23,3% (16,7% un any abans), i els que les han visitades fins a tres vegades és del 27,4% (a l'igual que l'any anterior).

Quant al grau de satisfacció del turisme nacional, és bastant elevat: en una escala del 0 al 10, el grau de satisfacció és d'un 8,2 (la mateixa valoració que l'any anterior).

Pel que fa al turisme estranger, el grau de fidelització és encara més elevat, ja que el 79,9% del total dels turistes ja havien visitat les Illes Balears amb anterioritat. D'aquests, el percentatge dels que han visitat les Balears deu o més vegades són el 23,8%, i els que les han visitades fins a tres vegades representen el 27,9%.

Quant al grau de satisfacció del turisme estranger, també és superior al del turisme nacional, ja que, en una escala del 0 al 10, el seu grau de satisfacció és d'un 8,3.

8.6.

L'OFERTA TURÍSTICA A LES BALEARS

En aquest subapartat estudiem l'oferta d'allotjament, el nivell d'ocupació, la rendibilitat, el «tot inclòs» i l'oferta complementària.

8.6.1. LA CAPACITAT DE L'OFERTA D'ALLOTJAMENT PER ILLES

En aquest epígraf fem l'anàlisi dels aspectes següents de l'oferta turística: la capacitat de l'oferta d'allotjament per illes i la capacitat de l'oferta d'allotjament per categories.

8.6.1.1. La capacitat de l'oferta d'allotjament per illes

La capacitat d'allotjament de les Illes Balears pot ser de dos tipus: reglada o no reglada. La reglada es recull en l'anuari del CITTIB, i la no reglada s'obté a partir d'altres fonts no oficials, que es poden consultar en la memòria del CES de l'any 2004.

Per illes, Mallorca disposa del 67,6% del total de places de les Balears, amb una disminució de 177 places (-0,1%). Eivissa en té el 18,8% i un descens de 466 places (-0,6%). Menorca disposa de l'11,8% de places i un augment de 790 (1,6%), i Formentera en té l'1,8% i es manté igual que l'any passat. (Vegeu el quadre I-79.)

L'oferta reglada es distribueix de la manera següent: els hotels,⁸¹ que tenen una quota del 75,4% i un augment de 1.647 places (0,5%); els apartaments turístics representen el 23%, amb un descens de 1.263 places (-1,3%); el turisme rural, en sentit ampli,⁸² disposa d'unes 3.930 places, amb una quota del 0,9% i un augment de 338 places (9,4%), i els càmpings tenen unes 2.762 places, amb una quota del 0,7% i un descens de 575 places (-17,2%). L'illa de Formentera, oficialment, no disposa ni d'establiments de turisme rural ni de càmpings. En general, la tendència dels darrers anys és que els allotjaments de tipus rural són els que presenten un major creixement, encara que no arriben a representar un 1% de l'oferta total. La major part de l'oferta reglada d'allotjament turístic (el 98,4%) continuen essent els hotels i els apartaments.

81. L'oferta hotelera conté tota l'oferta regulada excepte apartaments, hotels rurals, turisme d'interior, agroturismes i càmpings.

82. Inclou els hotels rurals, els agroturismes i el turisme d'interior.

QUADRE I-79. CAPACITAT D'ALLOTJAMENT TURÍSTIC REGLAT DE LES BALEARS (2006)

Illes	Oferta hotelera (x)			Apartaments		
	Places	Places	%	Places	Places	%
(31.12.05)						
Mallorca	232.760	1.111	0,5	49.634	-1.061	-2,1
Eivissa	54.298	-47	-0,1	23.575	-360	-1,5
Formentera	4.649	—	—	3.019	—	—
Subtotal Pitiüses (y)	58.947	-47	-0,1	26.594	-360	-1,3
Menorca	27.457	583	2,2	21.175	158	0,8
Balears	319.164	1.647	0,5	97.403	-1.263	-1,3
Distribució%	75,4			23,0		
	Agroturisme (z)			Càmping		
	Places	Places	%	Places	Places	%
Mallorca	3.337	273	8,9	500	-500	-50,0
Eivissa	302	16	5,6	1.223	-75	-5,8
Formentera	—	—	—	—	—	—
Subtotal Pitiüses (y)	302	16	5,6	1.223	-75	-5,8
Menorca	291	49	20,2	1.039	—	—
Balears	3.930	338	9,4	2.762	-575	-17,2
Distribució%	0,9			0,7		
	Total	Var. 06/05		Distribució places		
	Places	Places	%	%		
Mallorca	286.231	-177	-0,1	67,6		
Eivissa	79.398	-466	-0,6	18,8		
Formentera	7.668	—	—	1,8		
Subtotal Pitiüses (y)	87.066	-466	-0,5	20,6		
Menorca	49.962	790	1,6	11,8		
Balears	423.259	147	0,0	100,0		
Distribució%	100,0					

(y): Suma d'Eivissa i Formentera

(x): Vegeu el quadre I-80.

(z): S'inclouen hotels rurals, agroturismes i turisme d'interior.

Font: *El turisme a les Illes Balears. 2006* (Conselleria de Turisme).

8.6.1.2. La capacitat de l'oferta d'allotjament per categories

Quant a una distribució i evolució per categories de l'allotjament reglat a les Balears, només amb referència al grup

d'hotels en sentit ampli, tenim les dades següents: el 0,5% per als inferiors a una estrella (cases d'hostes, fondes i pensions), que disminueixen un 1,8%; els hotels d'una estrella són el 4,8%, amb un descens de 4,8%; el 10,8% és per als

hotels de dues estrelles, que han disminuït amb un 6,8%; el 55,5% és per als hotels de tres estrelles, que han augmentat tan sols un 0,3%; els hotels de quatre estrelles representen el 26,2% i han augmentat amb un 4,3%, i finalment els de cinc estrelles suposen el 2,2%, amb un increment del 16,3%. (Vegeu el quadre I-80.)

Segons la tipologia dels allotjaments turístics, la classificació queda de la manera següent: el 62,4% hotels, el 27% hotels apartaments, el 2,8% hostals i residències, el 2,5% ciutats de vacances, l'1,2% hotels residència, el 0,7% apartaments residència, i 0,5% els tipus inferiors (cases d'hostes, pensions i fondes). Aquests tipus d'allotjaments han tingut les variacions de capacitat següents: augmenten els hotels apartaments (4,3%) i els hotels residència (0,5%), mentre que disminueixen els hotels (-0,4%), els hostals i les residències (-1,4%), les ciutats de vacances (-9,7%) i els tipus inferiors (-1,8%).

És notable la progressiva pèrdua de quota de les categories inferiors, a favor de les superiors, en els darrers anys. El resultat net és un augment de 1.647 places, amb un increment del 0,5%. També augmenta la mitjana del nombre de places per establiment, que passa de les 224,6 el 2005 a les 225,2 el 2006, amb un increment del 0,3%.

8.6.2. EL NIVELL D'OCUPACIÓ DELS ESTABLIMENTS TURÍSTICS

En aquest subapartat analitzam els aspectes següents de l'oferta turística: el nivell d'ocupació dels establiments turístics a les Balears i el nivell d'ocupació dels establiments turístics per illes.

8.6.2.1. El nivell d'ocupació dels establiments turístics a les Balears

Les notes metodològiques del CITTIB indiquen que l'enquesta mensual d'ocupació de la planta oberta analitza l'activitat dels establiments hotelers i dels apartaments turístics de les Illes Balears ubicats en unes zones turístiques delimitades, de manera que exclou de l'àmbit d'estudi les tres tipologies de turisme rural, els càmpings turístics, els habitatges de vacances, els establiments parahotelers que no s'inclouen en les categories definides per la Llei general del turisme de les Illes Balears i tots els establiments ubicats fora de la zona turística.

Els resultats globals per a les Balears indiquen un augment de l'ocupació sobre la planta oberta del 2,9%, que se situa en el 75,7%. Els mesos que empitjoren són gener (-0,2%), febrer (-1%) i setembre (-1,1%). (Vegeu el quadre I-81 i 82.)

Aquests mateixos resultats respecte de la taxa d'ocupació sobre la planta total per a les Balears indiquen, en canvi, una disminució de l'ocupació de l'1,7%, que se situa en el 57,1%. Els mesos que empitjoren són gener (-2,9%), març (-13,3%), novembre (-23%) i desembre (-27,3%).

8.6.2.2. El nivell d'ocupació dels establiments turístics per illes

Els resultats globals de l'illa de Mallorca indiquen un augment de l'ocupació sobre la planta oberta del 4,1%, de manera que se situa en el 77,3%. Els únics mesos que empitjoren són febrer (-1,7%) i març (-0,1%).

QUADRE I-80. TIPUS I CATEGORIES DE L'OFERTA HOTELERA (SENTIT AMPLI) DE BALEARS (2006)

Places d'hotels i resta oferta reglada	Altres inferiors		Hotels 1 estrella		Hotels 2 estrelles		Hotels 3 estrelles		Hotels 4 estrelles		Hotels 5 estrelles		Oferta Total		Var. 06/05		Distribució	
													Places	%	Places	%		%
Hotels	4.560	18.088	120.432	50.567	5.534	199.181	-791	-0,4	62,4									
Hotel residència	819	1.621	1.184	251	3.875	19	0,5	1,2										
Hotel apartament	210	3.095	48.697	32.772	1.512	86.286	3.547	4,3	27,0									
Residència apartament	172	1.080	1.054	42	2.348	—	—	—	0,7									
Hostal	4.369	3.557	912	8.838	-129	-1,4	2,8											
Hostal residència	5.183	3.573	324	9.080	-128	-1,4	2,8											
Ciutat vacances		3.397	4.439	7.836	-840	-9,7	2,5											
Altres d'inferiors*	1.720			1.720	-31	-1,8	0,5											
Totals (places)	1.720	15.313	34.411	177.042	83.632	7.046	319.164	1.647	0,5	100,0								
Variació places	-31	-765	-2.507	530	3.431	989	1.647											
% variació	-1,8	-4,8	-6,8	0,3	4,3	16,3	0,5											
% distribució	0,5	4,8	10,8	55,5	26,2	2,2	100,0											

* Cases d'hostes, fondes i pensions.

Font: *El turisme a les Illes Balears. 2006* (Conselleria de Turisme).

QUADRE I-81. OCUPACIÓ DELS ESTABLIMENTS TURÍSTICS (2006)

	Illes Balears			Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
	% Ocupació sobre planta oberta 2005	% Ocupació sobre planta oberta 2006	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2005	% Ocupació sobre planta oberta 2006	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2005	% Ocupació sobre planta oberta 2006	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2005	% Ocupació sobre planta oberta 2006	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2005	% Ocupació sobre planta oberta 2006	Punts var. sobre any anterior
	2005	2006	anterior	2005	2006	anterior	2005	2006	anterior	2005	2006	anterior	2005	2006	anterior
Gener	43,5	43,3	-0,2	43,2	43,7	0,5	29,0	41,8	12,8	50,3	34,4	-15,9	—	—	—
Febrer	53,6	52,6	-1,0	53,6	51,9	-1,7	40,2	48,3	8,1	62,1	62,8	0,7	51,2	—	—
Març	64,2	64,5	0,3	63,2	63,1	-0,1	70,7	75,2	4,5	75,8	77,7	1,9	5,1	—	—
Abril	59,5	67,1	7,6	58,8	68,3	9,5	54,7	69,2	14,5	78,1	56,5	-21,6	11,9	18,0	6,1
Maig	59,9	62,6	2,7	62,9	67,1	4,2	59,6	53,5	-6,1	48,5	51,7	3,2	37,6	39,0	1,4
Juny	76,3	82,4	6,1	78,5	85,9	7,4	75,4	78,8	3,4	68,5	72,7	4,2	77,5	72,5	-5,0
Juliol	86,1	88,3	2,2	88,2	90,4	2,2	84,8	87,0	2,2	79,3	81,2	1,9	80,5	88,1	7,6
Agost	91,5	95,0	3,5	92,5	95,0	2,5	95,4	97,4	2,0	86,6	93,4	6,8	84,6	97,0	12,4
Setembre	82,7	81,6	-1,1	83,8	86,6	2,8	81,4	65,3	-16,1	79,7	74,1	-5,6	76,3	77,0	0,7
Octubre	56,7	59,2	2,5	59,6	63,9	4,3	49,9	48,2	-1,7	47,6	44,8	-2,8	46,6	35,1	-11,5
Novembre	58,1	60,1	2,0	58,2	62,9	4,7	69,5	64,2	-5,3	50,5	39,1	-11,4	—	—	—
Desembre	41,9	43,3	1,4	42,7	45,9	3,2	41,7	58,9	17,2	26,7	23,4	-3,3	—	—	—
Total	72,8	75,7	2,9	73,2	77,3	4,1	74,5	72,4	-2,1	70,4	70,4	—	69,5	71,2	1,7

Font: CITTIB. Enquesta d'ocupació dels establiments turístics de les Illes Balears.

QUADRE I-82. TAXA D'OCCUPACIÓ DE LA PLANTA OBERTA SOBRE EL TOTAL DE PLACES

	Illes Balears				Mallorca				Menorca				Eivissa				Formentera			
	Planta oberta (%)		Punts var. sobre any anterior		Planta oberta (%)		Punts var. sobre any anterior		Planta oberta (%)		Punts var. sobre any anterior		Planta oberta (%)		Punts var. sobre any anterior		Planta oberta (%)		Punts var. sobre any anterior	
	2005	2006	2006	2005	2005	2006	2006	2005	2005	2006	2006	2005	2005	2006	2006	2005	2005	2006	2006	2005
Gener	14,0	13,6	-2,9	19,1	18,8	-1,6	0,8	2,2	175,0	4,6	3,0	-34,8	—	—	—	—	—	—	—	—
Febrer	21,9	22,1	0,9	29,0	29,3	1,0	6,8	3,8	-44,1	7,0	8,8	25,7	2,3	—	—	—	—	—	—	—
Març	28,6	24,8	-13,3	38,2	32,9	-13,9	5,7	5,4	-5,3	10,2	9,2	-9,8	0,6	—	—	—	—	—	—	—
Abril	38,2	37,7	-1,3	52,1	48,9	-6,1	8,1	10,1	24,7	9,4	17,0	80,9	5,1	9,4	84,3	—	—	—	—	—
Maig	94,0	94,7	0,7	98,1	96,6	-1,5	94,1	99,1	5,3	81,5	87,8	7,7	68,0	62,6	-7,9	—	—	—	—	—
Juny	99,0	99,9	0,9	99,6	99,9	0,3	100,0	100,0	0,0	96,2	99,7	3,6	100,0	100,0	0,0	—	—	—	—	—
Juliol	99,5	100,0	0,5	99,8	100,0	0,2	100,0	100,0	0,0	98,1	100,0	1,9	100,0	100,0	0,0	—	—	—	—	—
Agost	99,9	100,0	0,1	99,8	100,0	0,2	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	—	—	—	—	—
Setembre	98,5	99,5	1,0	99,6	99,8	0,2	93,5	100,0	7,0	97,2	98,1	0,9	100,0	100,0	0,0	—	—	—	—	—
Octubre	82,9	85,0	2,5	90,2	91,3	1,2	78,5	91,8	16,9	59,9	64,4	7,5	64,4	70,8	9,9	—	—	—	—	—
Novembre	13,9	10,7	-23,0	18,3	12,9	-29,5	4,6	5,2	13,0	5,1	6,9	35,3	—	—	—	—	—	—	—	—
Desembre	11,0	8,0	-27,3	15,2	10,1	-33,6	0,8	1,2	50,0	2,9	5,4	86,2	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	58,1	57,1	-1,7	63,0	61,0	-3,2	48,4	49,4	2,1	47,3	48,9	3,4	42,4	40,9	-3,5	—	—	—	—	—

Font: Conselleria de Turisme (CITIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener de 2006.

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, un empitjorament de l'ocupació del 3,2%, i se situa en el 61%. Els mesos que empitjoren són: gener (-1,6%), març (-13,9%), abril (-6,1%), maig (-1,5%), novembre (-29,5%) i desembre (-33,6%).

Els resultats globals de l'illa de Menorca indiquen un empitjorament de l'ocupació sobre planta oberta del 2,1%, de manera que se situa en el 72,4%. Els mesos que empitjoren són maig (-6,1%), setembre (-16,1%), octubre (-1,7%), i novembre (-5,3%).

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, una millora del 2,1%, i se situa en el 49,4%. L'únic mes que empitjora és març (-5,3%).

Els resultats globals de l'illa d'Eivissa indiquen un manteniment de l'ocupació sobre la planta oberta, de manera que es manté en el 70,4%. Els mesos que empitjoren són gener (-15,9%), abril (-21,6%), setembre (-5,6%), octubre (-2,8%), novembre (-11,4%) i desembre (-3,3%).

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, una millora del 3,4%, i se situa en el 48,9%. Els dos únics mesos que empitjoren són gener (-34,8%) i març (-9,8%).

Els resultats globals de l'illa de Formentera indiquen una millora de l'ocupació sobre la planta oberta de l'1,7%,

de manera que se situa en el 71,2%. Els mesos que empitjoren són juny (-5%) i octubre (-11,5%).

Les dades d'ocupació sobre planta total indiquen, en canvi, un empitjorament del 3,5%, i se situa en el 40,9%. L'únic mes que empitjora és maig (-7,9%).

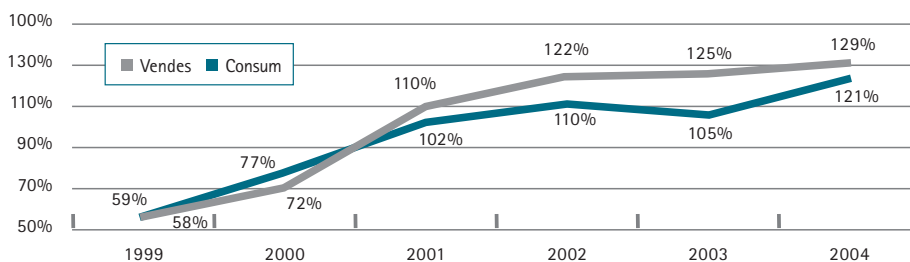
8.6.3. LA RENDIBILITAT DELS HOTELS I DE LES EMPRESSES TURÍSTIQUES A LES BALEARS

Segons el *IV Informe Balears empresarial*,⁸³ l'anàlisi de l'evolució del marge d'explotació mostra en el període 1998-2004 que la composició entre les taxes de creixement de les vendes i els consums evidencia que, excepte els dos primers anys, sempre són superiors els increments dels ingressos. Aquesta trajectòria evidencia que les polítiques de preus no tan sols han pogut absorbir els costos de consum, sinó que, a més, millores d'organització o de simple capacitat negociadora han permès augmentar el marge d'explotació en quasi tres punts, en passar del 78% del inici del període analitzat al 80,7% del darrer exercici. (Vegeu els gràfics I-36 i I-37.)

No obstant això, la millora del marge d'explotació ha estat fortament castigada per l'augment de les despeses d'explotació, que han estat la causa de la disminució de l'EBITDA en quasi onze punts, ja que ha passat del 28,6% al 18%. El flux de caixa, amb un debilitament menys

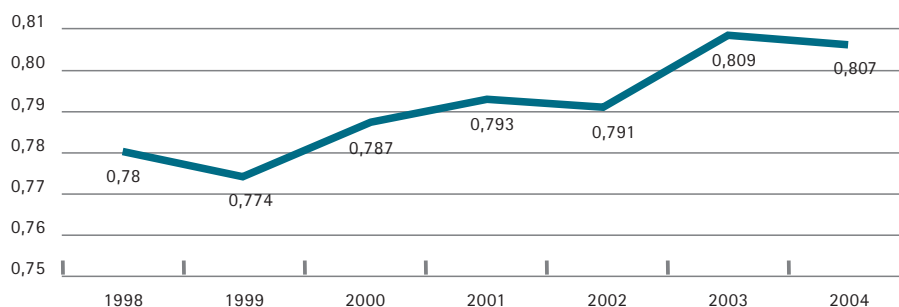
83. Vegeu: *Balears Empresarial IV. Anàlisi Económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad 1998-2004*. Moyá Auditoría Balears, S.L. Palma, 2007. La mostra inclou 70 empreses d'hoteleria que representen una xifra de negocis de 1.925,8 milions d'euros.

Gràfic I-36
Evolució del marge d'exploració. Vendes i consums.
Percentatge acumulat de creixement

Font: *Balears Empresarial IV. Anàlisi econòmico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

Gràfic I-37
Evolució del marge d'exploració. Percentatge sobre xifres i vendes

Font: *Balears Empresarial IV. Anàlisi econòmico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

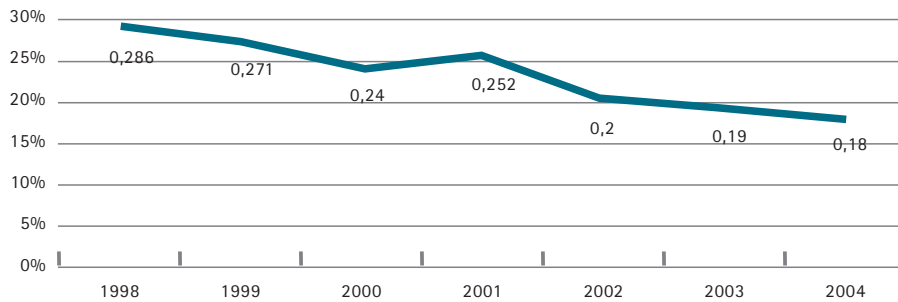
marcat, ha perdut únicament poc més de quatre punts durant el període. Aquesta menor caiguda es deu a la recuperació iniciada en l'exercici del 2003. (Vegeu els gràfics I-38 i I-39.)

D'altra banda, el *Llibre blanc de les empreses de l'Euram*⁸⁴ ha estimat que, en el cas de les Illes Balears, les empreses de l'hostaleria mostren uns resultats

millors als agregats de l'Euram (Catalunya, País Valencià, Illes Balears) al llarg de tot el període analitzat (1996-2004), excepte en el darrer període 2000-2004, a causa, fonamentalment, dels menors consums d'exploració, tot i que tenen unes despeses de personal i de dotacions per a les amortitzacions elevades comparativament. El 2000 les vendes creixen només un 1% i canvia la

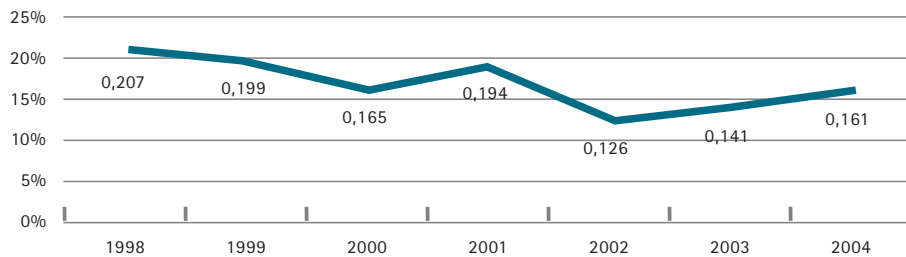
84. Vegeu: *Llibre blanc de les empreses de l'Euram*, Institut d'Economia i Empresa Ignasi Villalonga, València, 2006.

Gràfic I-38
Evolució de la rendibilitat. EBITDA. Percentatge sobre xifres de vendes

Font: *Baleares Empresarial IV. Análisis económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

Gràfic I-39
Evolució de la rendibilitat. Flux de Caixa. Percentatge sobre xifres de vendes

Font: *Baleares Empresarial IV. Análisis económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

tendència de la situació econòmica fins al darrer exercici.⁸⁵ Com a punt fort destacable s'esmenta la major solidesa i la millor rendibilitat econòmica respecte de l'agregat de l'Euram, i com a punt feble, la situació de tresoreria sense tendència a millorar.

Finalment, les darreres dades de l'enquesta de serveis⁸⁶ permeten comparar el creixement dels excedents bruts d'explotació de les branques turístiques de l'hostaleria, la restauració i les agències de viatges amb les seves homònimes espanyoles, i per mida

85. El llibre de l'Euram també ratifica aquest empitjorament dels resultats de les empreses de l'hostaleria en el darrer període pel que fa als indicadors de competitivitat, ja que en aquest darrer període el seu índex de competitivitat ja no és el millor entre tot el conjunt de les activitats de les Illes Balears, i és superat per l'índex de competitivitat del sector financer, a remolc del fort increment de l'activitat creditícia promoguda pel sector de la construcció. (Vegeu la pàgina 724.)

86. Vegeu l'enquesta de serveis a les Illes Balears, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Ibae, Institut Nacional d'Estadística. Palma, 2007.

QUADRE I-83. TAXES DE CREIXEMENT DELS EXCEDENTS BRUTS D'EXPLOTACIÓ (2003-2004)

	Illes Balears			Espanya		
	Total	menys de 20	més de 20	Total	menys de 20	més de 20
Hotels i altres allotjaments	13,9	7,9	14,6	0,6	1,5	0,3
Restaurants	7,8	16,1	-57,6	4,2	3,0	12,5
Agències de viatge	32,3	-41,1	41,4	15,6	-9,5	26,0
Total	14,2	12,0	15,0	3,5	2,5	5,0

Font: Enquesta de serveis a les Illes Balears 2004.

d'empresa (de menys de 20 ocupats i per més de 20 ocupats), i, en tots els casos, excepte en els de restaurants de més de 20 ocupats i d'agències de viatges de menys de 20 ocupats, es pot comprovar el millor comportament de les empreses de les Illes Balears. (Vegeu el quadre I-83.)

L'anàlisi de l'enquesta de serveis permet afinar l'anàlisi d'aquest millor comportament de les empreses turístiques de les Balears, ja que les ràtios de productivitat i la taxa de valor afegit són superiors en el cas de les Balears. Això explica que el control de les despeses de personal dins el valor afegit a preus de mercat hagi estat superior en el cas de les Balears, malgrat que les despeses de personal

han pujat un 15,4% a les Balears contra un 10,8% a Espanya.

8.6.4. EL «TOT INCLÒS»

Segons les dades oficials del Servei d'Inspecció de Turisme de la Conselleria de Turisme, dels hotels que entre els serveis ofereixen el «tot inclòs» i que fan referència només a Mallorca, s'ha passat dels 168 establiments el 2005 als 162 el 2006. Per categories, el 89,5% de les places es concentra en els hotels de tres i quatre estrelles, amb un total de 145 hotels, la qual cosa suposa el 33,4% del total d'hotels a Mallorca d'aquesta categoria. (Vegeu el quadre I-84.)

QUADRE I-84. TOT INCLÒS A MALLORCA

Per categories	Nombre d'establiments		% sobre el total d'establiments		Nombre de places		% sobre el total de places	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
1 Estrelles	14	6	8,3	3,7	2.751	nd	3,8	nd
2 Estrellas	19	11	11,3	6,8	4.847	nd	6,7	nd
3 Estrellas	106	104	63,1	64,2	49.472	nd	68,2	nd
4 Estrellas	29	41	17,3	25,3	15.486	nd	21,3	nd
Total	168	162	100	100	72.556	nd	100	nd

Font: Servei d'Inspecció i Estratègia Turística. Conselleria de Turisme.

8.6.5. L'OFERTA COMPLEMENTÀRIA

Les dades de l'oferta complementària que ha recollit l'anuari del CITTIB fan referència a l'oferta de restaurants, cafeteries i bars. En total, representen 10.726 establiments i 575.869 places, amb una mitjana de 53,7 places per establiment. (Vegeu el quadre I-85.)

Per segments de l'oferta complementària, cal destacar per ordre d'importància quant al nombre de places els restaurants, amb 294.299 places (el 51,1%); els bars, amb 172.108 places (29,9%), i les cafeteries, amb 109.462 places (el 19% restant).

Per illes, Mallorca representa el 67,9% del total de places, Eivissa el 20,4%, Menorca el 9,7% i Formentera el 2% restant.

8.6.6. LA DIVERSIFICACIÓ DELS PRODUCTES TURÍSTICS

Amb relació a l'oferta d'altres productes, els estudis de la CAEB destaquen

l'oferta del turisme nàutic, de golf, de creuers i de cicloturisme. (Vegeu el quadre I-86.)

D'aquestes dades cal destacar el següent:

- El turista nàutic (iot propi o de lloguer), amb una estimació 292.813 turistes i de 14,4 dies d'estada mitjana, va generar uns 140,3 euros per persona i dia i un total de 460,3 milions d'euros. A més d'aquesta quantitat, s'hi hauria d'afegir la que generen les diverses regates que tenen lloc a la comunitat, la més emblemàtica de les quals és la Copa del Rei, a Palma, en què participen unes dues mil quatre-centes persones, amb una mitjana d'11 dies d'estada. Els participants gasten 340 euros per persona i dia, cosa que dona un total de 9 milions d'euros (segons un estudi de la Cambra de Comerç de Mallorca i de les Pitiüses).
- El turista de creuer⁸⁷ (encara que no té la qualificació estadística de «turista») va generar uns ingressos de 71,8

QUADRE I-85. NOMBRE I CAPACITAT DELS ESTABLIMENTS A LES ILLES BALEARS (2006)

	Restaurants		Cafeteries		Bars		Total	
	Establiments	Places	Establiments	Places	Establiments	Places	Establiments	Places
Mallorca*	2.768	190.759	1.486	73.238	3.486	126.958	7.740	390.955
Menorca	459	29.919	197	9.210	370	16.580	1.026	55.709
Eivissa	839	65.757	468	25.306	460	26.437	1.767	117.500
Formentera	108	7.864	37	1.708	48	2.133	193	11.705
Total	4.174	294.299	2.188	109.462	4.364	172.108	10.726	575.869

* El nombre de places dels establiments de Mallorca es depura en l'actualitat, la qual cosa no permet compararlo amb el de l'any passat.

Font: CITTIB.

87. Palma s'ha situat com a segon port més important després de Barcelona en turisme de creuer. (Vegeu: *Horizonte 2020 del turismo español. Documento base*, p. 24.)

QUADRE I-86. PRODUCTES TURÍSTICS A LES ILLES BALEARS (2006)

Conceptes	Nàutic		Golf		Cicloturisme		Creuers	
	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%
Turistes	292.813	5,90	107.300	3,50	84.752	4,40	810.251	-6,00
Estada mitjana (dies)	14,1	-0,40	9,90	-0,10	9,70	-0,20	1,49	-0,40
Despesa total per persona i dia (euros)	140,30	3,20	201,00	2,30	101,80	3,50	59,00	3,70
Despesa directa a les Illes Balears per persona i dia (euros)	76,30	3,10	104,00	2,30	39,80	3,60	—	—
Despesa per persona i dia en origen (euros)	64,00	3,20	97,00	2,40	62,00	3,30	—	—
Despesa al país d'origen que reverteix a les Illes Balears (euros)	35,20	3,20	53,35	2,40	34,10	3,30	—	—
Despesa total per persona i dia que reverteix a les Illes Balears (euros)	111,50	3,10	157,35	2,30	73,90	3,50	—	—
Despesa total (milions d'euros)	579,25	8,90	213,52	5,80	83,69	7,80	—	—
Despesa total directa a les Illes Balears (milions d'euros)	315,02	8,80	110,48	5,80	32,72	8,00	—	—
Despesa total al país d'origen (milions d'euros)	264,23	9,00	103,04	5,80	50,97	7,60	—	—
Despesa total al país d'origen que reverteix a les Illes Balears (milions d'euros)	145,33	9,00	56,67	5,80	28,03	7,60	—	—
Ingressos totals per turisme a les Illes Balears (milions d'euros)	460,35	8,90	167,15	5,80	60,75	7,80	71,78	-2,20

Font: CITTIB i CAEB.

milions d'euros, amb un total de 810.521 creueristes que varen gastar 59 euros cada un al dia.

- El turista jugador de golf va generar un total de 167,1 milions d'euros d'ingressos a les Balears, repartits entre els 107.300 golfistes⁸⁸ arribats i que varen

gastar 201 euros per dia i per persona (amb una estada mitjana de 9,9 dies).

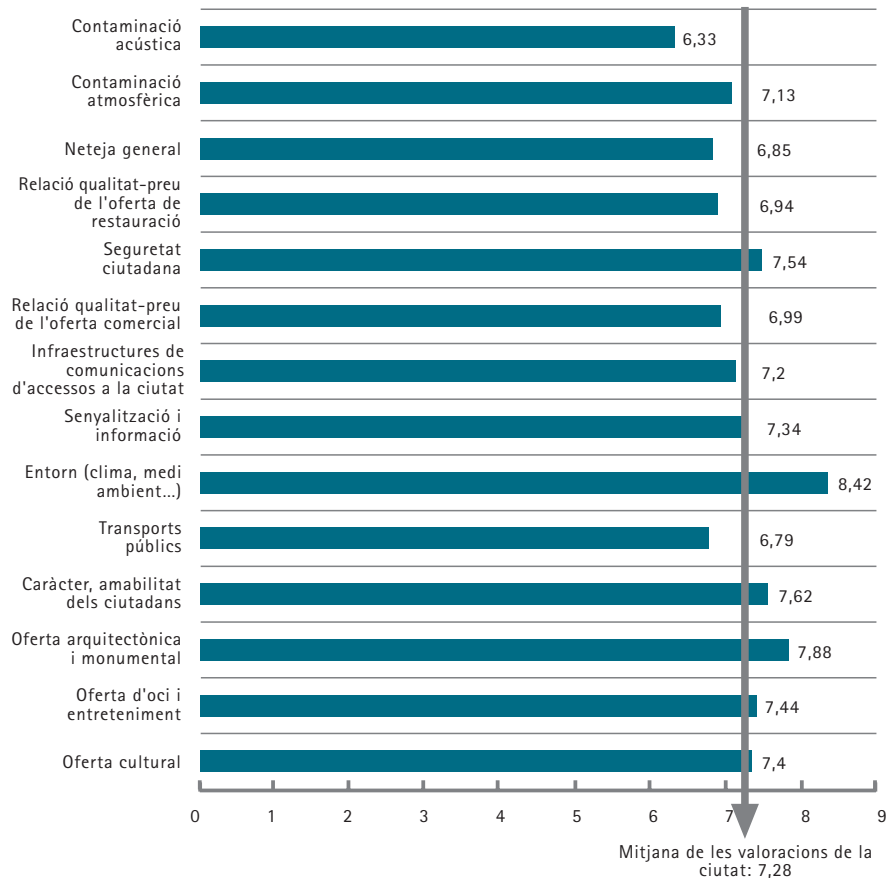
- El cicloturista va generar uns 101,8 euros per persona i dia amb un total de 84.752 cicloturistes⁸⁹, amb una mitjana de 9,7 dies d'estada, i amb un total d'ingressos de 60,8 milions d'euros.

88. Inclou acompanyants.

89. Inclou acompanyants.

Gràfic I-40

Valoració dels diferents aspectes de la ciutat de Palma, 2005

Font: Institut de Turisme de Espanya.

8.6.7. EL TURISME URBÀ A PALMA

També es pot destacar com una oferta diferenciada del turisme tradicional de les Balears el que es coneix amb el nom d'hotels ciutats, que presenta un dinamisme prou important en els darrers anys. Palma té ja consolidat un turisme urbà prou important, en què el segment per destacar és el turisme de negocis i congressos. És per aquesta raó que Palma és l'única ciutat de les Balears que forma part de la xarxa de ciutats espanyoles que

l'Institut de Turisme d'Espanya inclou en el seu estudi del turisme de negocis a Espanya a través del seu informe sobre la demanda del mercat de reunions. És un estudi homogeni que elabora un organisme oficial i que permet fer tot un seguit de valoracions sobre el turisme urbà a Palma.

Així, segons les dades del turisme de negocis a Espanya del 2005 en l'estudi de la valoració dels diferents aspectes de la ciutat, Palma mostra una valoració mitjana del 7,28 (sobre

10), i destaca l'elevada valoració del seu entorn (8,42) com a punt més fort, i com el punt menys valorat és el de la contaminació acústica (6,33). (Vegeu el gràfic I-40.)

Altrament, segons les dades de l'estudi de la ciutat de Palma sobre el mercat de reunions, tenim que s'estima un nombre total de 192 reunions amb 26.247 inscrits, més del 50% són reunions nacionals, i les reunions internacionals superen les de caràcter regional. (Vegeu els quadres del A I-23 al I-26.)

Les reunions promogudes des del sector públic representen més del 58% del total, el 77% de caràcter municipal, amb una preponderància procedent del sector medicosanitari. Destaquen com a seus la Universitat i els hotels, amb una forta concentració en els mesos de març a juny (el 56%), amb una mitjana de 50 a 150 delegats i una durada de 2,8 dies.

La contrapartida d'aquesta demanda de reunions és una oferta hotelera urbana a Palma estimada, segons l'Associació Hotelera de Palma, en 34 establiments associats amb 3.513 habitacions i 7.026 places, la qual cosa representa el 16% del total de places de Palma. D'aquests hotels, el 74% de la planta correspon a hotels de 5 i 4 estrelles, el 26% a tres estrelles, i el 5% restant a dues estrelles. És una oferta oberta tot l'any, i, per tant, de caràcter netament desestacionalitzador. S'estima una estada mitjana d'1,5 dies amb una mitjana en els darrers quatre anys de 450.000 turistes i unes 700.000 estades (el 0,7% del total d'estades a Mallorca). Genera 2.000 ocupacions directes al llarg de tot l'any.

L'oferta complementària del turisme de ciutat es pot estimar per diversos canals, per exemple, el bus turístic de Palma, amb 189.801 turistes (Vegeu el quadre A I-27.)

També es té informació del nombre de turistes que visiten les oficines d'informació de Palma, que al llarg del 2006 s'han incrementat en un 9,1%, amb 568.826 turistes. Destaquen els increments de l'Oficina Virtual d'Informació Turística (OVIT), amb un 485%, i de les oficines mòbils (70%). (Vegeu els quadres A I-28 al A I-30.)

Igualment, es pot destacar l'important creixement del nombre de visites guiades (61,1%), amb un total de 10.687 visites, i que les visites guiades que tenen més demanda són per ordre de les que superen les mil visites, Palma monumental amb 4.817 visites, Patis amb 2.008, Valldemossa amb 1.611, i, Història i llegendes 1.378. (Vegeu els quadres A I-31 i A I-32).

8.6.8. EL TURISME DE SEGONA RESIDÈNCIA

Segons les dades de les Illes Balears que ha facilitat l'Institut Espanyol de Turisme al CES, presentam una sèrie de dades originals sobre aquest tipus de turisme a les Balears.⁹⁰

Aquest estudi planteja que el nombre de viatges dels turistes residents i no residents a Espanya que utilitzen allotjament privat a Espanya que utilitzen allotjament privat a les grans zones turístiques (Espanya verda, Espanya interior, Espanya mediterrània, les Canàries, les Balears i Madrid) arriba als 138 milions de viatges, dels quals, 4,2 milions (el

90. Vegeu: Castaño i Sedano (2006), *Atlas of the Demand for Private Tourist accommodation in Spain 2005*. Ponència presentada al VIII International Forum on Tourism Statistics, Càceres, 14-16 de novembre, 2006.

QUADRE I-87. NOMBRE DE VIATGES DELS TURISTES RESIDENTS I NO RESIDENTS A ESPANYA QUE UTILITZEN ALLOTJAMENT PRIVAT A LES GRANS ZONES TURÍSTIQUES (2005)

	Total turistes	% vertical	% horitzontal	Residents	% vertical	% horitzontal	No residents	% vertical	% horitzontal
Total allotjament privat	138.000.721	100,0	100,0	121.657.798	100,0	88,2	16.342.923	100,0	11,8
Espanya verda ¹	18.229.153	13,2	100,0	17.575.890	14,4	96,4	653.263	4,0	3,6
Espanya interior ²	50.935.546	36,9	100,0	47.892.880	39,4	94,0	3.042.666	18,6	6,0
Espanya mediterrània ³	51.197.145	37,1	100,0	42.769.230	35,2	83,5	8.427.915	51,6	16,5
Illes Canàries	5.022.170	3,6	100,0	3.607.662	3,0	71,8	1.414.508	8,7	28,2
Illes Balears	4.254.599	3,1	100,0	2.269.138	1,9	53,3	1.985.461	12,1	46,7
Madrid	8.362.108	6,1	100,0	7.542.998	6,2	90,2	819.110	5,0	9,8

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.

2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.

3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

3,1%) són a les Balears.⁹¹ A les Balears el turisme resident (illencs i la resta del turisme procedent d'Espanya) en aquest segment turístic de l'allotjament privat representa el 53,3%, amb 2,3 milions de viatges (l'1,9% del total a l'Estat), i el no resident (estrangers), amb 1,9 milions de viatges (el 12,1% de l'Estat), el 46,7% restant, el qual se situa (34,9 punts) per sobre de la mitjana de l'Estat i representa el màxim percentatge d'especialització en turisme no resident allotjat en habitatges privats de tot l'Estat. (Vegeu el quadre I-87.)

Per tipus d'allotjament, les Balears presenten una certa especialització respecte de la mitjana de les altres destinacions en altres tipus d'allotjament, habitatges llogats i habitatge propi i/o multipropietat, mentre que no és així en el cas de l'habitatge familiar o d'amics. El tipus majoritari a les Balears és el d'habitatge familiar o d'amics (el 36,9% del

total i 16,1 punts per sota de la mitjana espanyola). (Vegeu el quadre A I-33.)

En el cas del turisme resident, es donen els mateixos patrons d'especialització per tipus d'allotjament, però pel que fa al turisme no resident l'allotjament privat preferit és el de l'habitatge propi i/o multipropietat, amb el 38,7% del total (10 punts per sobre de l'Estat).

En relació amb els viatges fets per temporades, val a dir que la temporada alta (juny-setembre) registra el 43,3% del total (5,3 punts per sobre de l'Estat), amb 1,8 milions de viatges, i és majoritari el turisme de la resta de l'any amb 2,4 milions i el 56,7% restant. (Vegeu el quadre A I-34.)

Per nacionalitats, els turistes residents són majoritaris només en la resta de l'any (el 55,5%) i els no residents en la temporada

91. En aquest estudi s'entén per turisme resident els viatges dels espanyols residents dins l'àmbit geogràfic turístic definit per l'estudi més els viatges realitzats dins aquest mateix àmbit geogràfic per la resta d'espanyols procedents d'altres comunitats autònomes, i per turisme no resident els viatges realitzats dins cada àmbit geogràfic pels turistes estrangers.

**QUADRE I-88. DENSITAT TURÍSTICA PER LLOC DE RESIDÈNCIA
(TURISTES EN ALLOTJAMENT PRIVAT PER KM²). ANY 2005**

	Superfície	Total turistes	Densitat total turistes	Residents	Densitat turistes residents	No residents	Densitat turistes no residents
Total d'Espanya	504.612	138.000.721	273,5	121.657.798	241,1	16.342.923	32,4
Espanya verda ¹	52.520	18.229.153	347,1	17.575.890	334,7	653.263	12,4
Espanya interior ²	336.738	50.935.546	151,3	47.892.880	142,2	3.042.666	9,0
Espanya mediterrània ³	94.893	51.197.145	539,5	42.769.230	450,7	8.427.915	88,8
Illes Canàries	7.471	5.022.170	672,2	3.607.662	482,9	1.414.508	189,3
Illes Balears	4.968	4.254.599	856,4	2.269.138	456,8	1.985.461	399,6
Madrid	8.022	8.362.108	1042,4	7.542.998	940,3	819.110	102,1

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.
2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura i Navarra. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.
3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

QUADRE I-89. TURISTES EN ALLOTJAMENT PRIVAT PER HABITANT PER LLOC DE RESIDÈNCIA. ANY 2005

	Població	Total turistes	Total turistes per habitant	Residents	Turistes residents per habitant	No residents	Turistes no residents per habitant
Total d'Espanya	43.967.764*	138.000.721	3,1	121.657.798	2,7	16.342.923	0,3
Espanya verda ¹	6.525.988	18.229.153	2,8	17.575.890	2,7	653.263	0,1
Espanya interior ²	11.975.489	50.935.546	4,3	47.892.880	4,0	3.042.666	0,3
Espanya mediterrània ³	16.550.733	51.197.145	3,1	42.769.230	2,6	8.427.915	0,5
Illes Canàries	1.968.280	5.022.170	2,6	3.607.662	1,8	1.414.508	0,7
Illes Balears	983.131	4.254.599	4,3	2.269.138	2,3	1.985.461	2,0
Madrid	5.964.143	8.362.108	1,4	7.542.998	1,3	819.110	0,1

* No inclou Ceuta i Melilla

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.
2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura i Navarra. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.
3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

alta, amb el 59,8%. Aquesta preferència del turisme resident per la temporada de la resta de l'any se situa 4,4 punts per sobre de la mitjana de l'Estat. En temporada alta la preferència dels no residents se situa 9,5 punts per sobre de la mitjana de l'Estat.

Finalment, es pot observar que la densitat turística dona el màxim per a les Balears quant al turisme no resident en 399,6 viatges turístics per quilòmetre quadrat i 2 viatges turístics per habitant. (Vegeu els quadres I-88 i 89.)

8.7.

LA DESPESA TURÍSTICA DE LES BALEARS⁹²

Les dades de l'estudi sobre la despesa dels turistes de la comunitat autònoma de les Illes Balears que ha elaborat el Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB) permeten fer una anàlisi de l'evolució de la despesa dels turistes a les Illes Balears pels conceptes següents: per la via d'accés, pels mercats d'origen, pels trams de pernoctacions, per l'ús del paquet turístic, pels motius del viatge, pels tipus d'allotjament principal i per les zones de destinació. En aquest apartat, a causa de la simplificació, ens referirem només a les dades per mercats d'origen, per ús del paquet turístic per zones de destinació.

8.7.1. LA DESPESA DELS TURISTES PER MERCATS D'ORIGEN

El total de la despesa turística arriba a un valor d'11.183,8 milions d'euros, amb un creixement del 7,2%, el 81,3% (9.095,4 milions d'euros) dels quals correspon al turisme estranger, amb un creixement del 3,2%, i la resta, al nacional, amb un pes del 18,7% (2.088,4 milions d'euros) i un creixement del 28,9%. (Vegeu el quadre I-90.)

Amb referència al turisme estranger, tres nacionalitats concentren el 64,5% del total de la despesa: els alemanys, amb un

31,8% (3.556,5 milions d'euros) i amb un increment del 5,8%; els britànics, amb un 28,4% (3.177,4 milions d'euros) i amb un augment del 3,6%, i els italians, amb un 4,3% (483,6 milions d'euros) i un creixement del 9,4%.

Quant al turisme procedent de l'Estat, tres comunitats autònomes engloben el 75,4% del total de la despesa: Catalunya, amb un 34,2% (714,1 milions d'euros) i amb un increment del 33,7%; Madrid, amb un 27,8% (581,5 milions d'euros) i amb un creixement del 4,9%, i la Comunitat Valenciana, amb un 13,4% (276,8 milions d'euros) i amb un creixement del 35,9%.

La despesa mitjana per persona i dia és de 89,35 euros (amb un creixement del 0,76%), 37,44 dels quals corresponen al paquet turístic; 18,21 euros, a la despesa en origen, i 33,7 euros, a la despesa a la destinació. La despesa mitjana per persona i dia dels estrangers és de 92,71 euros (amb un decreixement del 0,19%), 43,40 dels quals són del paquet turístic; 16,11 euros de despesa en origen i 33,3 euros de la despesa a la destinació. D'altra banda, la despesa mitjana per persona i dia dels espanyols és de 77,17 euros (amb un creixement del 8,5%), 16,22 euros corresponen al paquet turístic; 25,82 euros, a la despesa en origen, i 35,13 euros, a la despesa a la destinació.

92. Cal destacar que a les Balears no es disposa d'un deflactor per a la despesa turística, fet que ha estat reclamat diverses vegades pels experts del sector. Sobre l'evolució d'aquesta macromagnitud turística, igualment que per a la resta de les principals variables macroeconòmiques del sector turístic de les Balears al llarg del període 2000-2006, es pot consultar l'apartat 8.9.

QUADRE I-90. DESPESES DELS TURISTES PER MERCAT D'ORIGEN (2006)

Conceptes	Euros corrents	% Var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,22	100	89,35	37,44	18,21	33,70
Turistes estrangers	9.095.423.402	3,23	81,3	92,71	43,30	16,11	33,30
Alemanya	3.556.513.651	5,76	31,8	86,02	37,42	15,97	32,63
Regne Unit	3.177.434.530	3,57	28,4	96,94	46,29	16,67	33,97
França	278.052.847	-13,18	2,5	87,78	35,03	16,86	35,89
Itàlia	483.605.067	9,39	4,3	112,51	73,77	8,42	30,32
Suïssa	231.491.619	0,076	2,1	84,74	19,03	28,29	37,42
Bèlgica	107.756.047	-9,28	1,0	102,58	57,47	13,47	31,64
Suècia	168.879.646	26,00	1,5	107,07	69,59	6,56	30,92
Països Baixos	185.377.182	9,85	1,7	95,04	47,70	15,04	32,31
Àustria	161.433.012	5,66	1,4	88,63	37,73	16,23	34,66
Irlanda	202.515.697	16,17	1,8	111,03	80,04	3,73	27,27
Dinamarca	121.479.258	11,36	1,1	108,64	44,83	24,73	39,08
Noruega	118.522.399	13,28	1,1	103,59	69,97	5,28	28,33
Luxemburg	23.638.405	-20,68	0,2	93,27	40,23	18,37	34,67
Portugal	73.048.999	0,64	0,7	104,54	56,59	14,14	33,81
Finlàndia	21.544.136	-14,48	0,2	117,25	74,02	8,41	34,82
Rússia	25.746.002	36,57	0,2	118,20	9,98	57,51	50,71
Altres europeus	90.223.884	-5,59	0,8	95,56	24,55	32,02	38,99
Resta del món	68.161.018	-65,55	0,6	68,16	6,56	24,29	37,30
Turistes nacionals	2.088.379.548	28,92	18,7	77,17	16,22	25,82	35,13
Catalunya	714.145.970	33,69	6,4	76,08	14,46	25,72	35,90
C. Valenciana	276.755.841	35,98	2,5	77,62	16,52	25,44	35,66
Madrid	581.495.972	4,90	5,2	80,49	17,03	27,93	35,53
Resta de comunitats	515.981.765	57,38	4,6	74,96	17,62	23,96	33,38

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

8.7.2. LA DESPESA DELS TURISTES PER USOS DEL PAQUET TURÍSTIC

Del total de la despesa turística, el 55,7% (6.231,0 milions d'euros) correspon al turisme que usa paquet turístic, amb un creixement del 6,1%, i la resta correspon al turisme que no usa paquet turístic, amb

un pes del 44,3% (4.952,8 milions d'euros) i amb un increment del 8,6%. (Vegeu el quadre I-91.)

Pel que fa al turisme estranger, el 61,7% (5.612,6 milions d'euros) s'identifica amb el turisme que usa paquet turístic, amb un creixement del 6,5%, i la resta, amb el

QUADRE I-91. DESPESA DELS TURISTES PER ÚS DEL PAQUET TURÍSTIC (2006)							
Conceptes	Euros corrents	% var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,2	11.183.802.950	89,35	37,44	18,21	33,70
No l'usa	4.952.758.530	8,6	44,3	76,85	0,00	35,03	41,81
Sí que l'usa	6.231.044.420	6,1	55,7	102,63	77,19	0,36	25,08
Turistes estrangers	9.095.423.402	3,2	81,3	92,71	43,30	16,11	33,30
No l'usa	3.482.787.368	-1,7	38,3	77,98	0,00	34,97	43,02
Sí que l'usa	5.612.636.034	6,5	61,7	105,02	79,48	0,36	25,18
Turistes nacionals	2.088.379.548	28,9	18,7	77,17	16,22	25,82	35,13
No l'usa	1.469.971.162	44,6	70,4	74,28	0,00	35,18	39,10
Sí que l'usa	618.408.386	2,5	29,6	85,06	60,38	0,35	24,33

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

turisme que no usa paquet turístic, amb un pes del 38,3% (3.482,8 milions d'euros) i amb un decreixement de l'1,7%.

Amb relació al turisme de la resta de comunitats autònomes, el 70,4% (1.469,9 milions d'euros) correspon al turisme que no usa paquet turístic, amb un augment del 44,6%, i la resta, al turisme que usa paquet turístic, amb un pes del 29,6% (618,4 milions d'euros) i amb un creixement del 2,5%.

La despesa mitjana per persona i dia dels que usen paquet turístic és de 102,63 euros: 77,19 euros es destinen al paquet turístic; 0,36 euros, a la despesa en origen, i 25,08 euros, a la despesa en destinació. En canvi, la despesa mitjana per persona i dia dels que no usen paquet turístic és de 76,85 euros, 35,03 euros dels quals corresponen a la despesa en origen i 41,81 euros a la despesa a la destinació.

8.7.3. LA DESPESA DELS TURISTES PER ZONES DE DESTINACIÓ

Del total de la despesa turística, Mallorca en concentra el 74,6% (8.348,2 milions d'euros), amb un augment del 6,4%; Eivissa representa el 15,4% del total (1.716,5 milions d'euros), amb un creixement del 17,3%; Menorca, el 9,1% (1.018,8 milions d'euros), amb un creixement del 5,7%, i Formentera, el 0,9% (100,3 milions d'euros), amb un decreixement del 35,3%. (Vegeu el quadre I-92.)

La despesa mitjana per persona i dia a Mallorca és de 89,35 euros, 37,44 dels quals corresponen al paquet turístic; 18,21 euros, a la despesa en origen, i 33,7 euros, a la despesa a la destinació. La despesa mitjana per persona i dia a Eivissa és de 95,02 euros: 41,44 euros provenen del paquet turístic; 18,58 euros, de la despesa en origen, i 35 euros, de la despesa a la destinació. Així mateix, la despesa mitjana per persona i dia a Menorca és de 92,47

QUADRE I-92. DESPESES DELS TURISTES PER ZONES DE DESTINACIÓ (2006)

Conceptes	Euros corrents	% var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,2	100,00	89,35	37,44	18,21	33,70
Mallorca	8.348.189.711	6,4	74,60	87,87	35,33	18,63	33,91
Menorca	1.018.832.429	5,7	9,10	92,47	48,04	14,45	29,99
Eivissa	1.716.457.568	17,3	15,35	95,02	41,44	18,58	35,00
Formentera	100.323.242	-35,3	0,90	92,83	48,25	13,61	30,97

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

euros, 48,04 euros dels quals són del paquet turístic; 14,45 euros, de la despesa en origen, i 29,99 euros és la despesa a la destinació. Per acabar, la despesa mitjana per persona i dia a Formentera és de 92,83 euros: 48,25 euros del paquet turístic; 13,61 euros de la despesa en origen, i 30,97 euros és la despesa a la destinació.

l'any passat, amb un creixement del 2,7%. D'aquests ocupats, 59,8 mil són assalariats (el 82,9%), amb un creixement del 3,1%, i 12,4 mil són autònoms (el 17,1%), amb un creixement del 0,8%. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació (diferència entre la punta trimestral màxima i la mínima) es pot estimar en 57,9 mil persones (dues mil persones més que l'any anterior). Val a dir que tots els trimestres presenten un creixement, però el que el presenta més gran és el segon trimestre, amb un 4,2%, mentre que el creixement més petit és dona en el quart trimestre, amb un 0,5%.

8.8.

L'OCUPACIÓ LABORAL EN EL SECTOR DE L'HOSITALATGE I LA RESTAURACIÓ

Les dades per elaborar aquest apartat són les de la Tresoreria de la Seguretat Social que ha publicat el CITTIB. Aquestes dades corresponen a les activitats de l'hostalatge i la restauració i s'ofereixen per trimestres i per les categories d'assalariats i d'autònoms. (Vegeu el quadre I-93.)⁹³

Aquestes dades ens indiquen que la mitjana anual de l'ocupació total va arribar als 72.164, quasi 2.000 ocupats més que

La restauració, amb 36.600 persones ocupades com a mitjana anual, representa el 50,7% del total, i l'hostalatge, amb 35.565 ocupats, representa el 49,3% restant. En termes d'ocupació, la restauració creix un 1,1 punts més que l'hostalatge, ja que la taxa de creixement és del 3,3% i la d'hostalatge és del 2,2%.⁹⁴ Pel que fa a la restauració, no es registra cap trimestre amb una taxa de creixement negativa de l'ocupació, i s'arriba al 5,2% de creixement al llarg del primer trimestre del

93. No ha estat possible trobar una millor disgregació en l'àmbit de tres dígits.

94. Aquestes diferències també denoten el biaix que representa la demanda dels residents en el cas de la restauració, molt per sobre de la que s'adreça cap a l'hostalatge, tot i que en els darrers anys aquesta s'intensifica.

QUADRE I-93. OCUPATS A L'HOSTALATGE I RESTAURACIÓ
OCUPATS A LA RESTAURACIÓ

	2005		2006		Total	2006		Total	var. 06/05	var. 06/05
	Assalariats	Restauració Autònoms	Assalariats	Restauració Autònoms		Assalariats	Restauració Autònoms			
Ocupats 1r trimestre	15.578	9.902	16.772	10.026	25.480	7,66	1,25	26.798	5,17	
Ocupats 2n trimestre	28.372	11.673	30.216	11.849	40.044	6,50	1,51	42.065	5,05	
Ocupats 3r trimestre	34.583	12.419	35.689	12.512	47.002	3,20	0,75	48.201	2,55	
Ocupats 4t trimestre	18.541	10.717	18.555	10.780	29.258	0,07	0,59	29.335	0,26	
Mitjana anual	24.268	11.178	25.308	11.292	35.446	4,28	1,02	36.600	3,25	

OCUPATS A L'HOSTALATGE

	2005		2006		Total	2006		Total	var. 06/05	var. 06/05
	Assalariats	Hostaleria Autònoms	Assalariats	Hostaleria Autònoms		Assalariats	Hostaleria Autònoms			
Ocupats 1r trimestre	18.563	973	18.146	951	19.536	-2,25	-2,19	19.098	-2,24	
Ocupats 2n trimestre	45.445	1.117	47.078	1.097	46.562	3,59	-1,79	48.176	3,47	
Ocupats 3r trimestre	52.716	1.216	54.461	1.187	53.932	3,31	-2,36	55.649	3,18	
Ocupats 4t trimestre	18.153	1.028	18.329	1.009	19.181	0,97	-1,88	19.337	0,81	
Mitjana anual	33.719	1.084	34.504	1.061	34.803	2,33	-2,06	35.565	2,19	

TOTALS OCUPATS

	2005		2006		Total	2006		Total	var. 06/05	var. 06/05
	Assalariats	Autònoms	Assalariats	Autònoms		Assalariats	Autònoms			
Ocupats 1r trimestre	34.142	10.875	34.918	10.977	45.016	2,27	0,94	45.896	1,95	
Ocupats 2n trimestre	73.816	12.790	77.294	12.946	86.606	4,71	1,22	90.240	4,20	
Ocupats 3r trimestre	87.299	13.635	90.150	13.699	100.934	3,27	0,47	103.850	2,89	
Ocupats 4t trimestre	36.694	11.745	36.883	11.789	48.439	0,52	0,37	48.672	0,48	
Mitjana anual	57.988	12.261	59.812	12.353	70.249	3,15	0,75	72.164	2,73	

Font: Tesoreria General de la Seguretat Social. Ministeri de Treball i Afers Socials.

2006, amb un mínim del 0,3% en el quart trimestre. En canvi, quant a l'hostalatge, en el primer trimestre es troba en una taxa negativa d'un 2,2%. En el segon trimestre s'arriba a una taxa màxima del 3,5%.

La distribució entre els assalariats i els autònoms també presenta diferències significatives. Pel que fa a la restauració, els assalariats representen el 69,1% i els autònoms el 30,9%, mentre que en hostalatge el 97% són assalariats i el 3% autònoms. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació en la restauració és de 21,4 mil persones, i en l'hostalatge, de 36,6 mil persones.

8.9.

LES PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR TURÍSTIC

Exceltur, amb el suport del Govern de les Illes Balears, ha publicat un estudi sobre l'impacte econòmic del turisme a les Illes Balears (Impactur del 2006).⁹⁵

Segons aquest estudi, s'estima que el PIB turístic de les Illes Balears assoleix el 2006 un valor d'11.420 milions d'euros (5.618 milions d'euros és excedent brut d'explo-tació (el 49%), 3.929 milions d'euros és remuneració dels assalariats (el 34%), i 2.651 milions d'euros són els impostos sobre producció i productes (el 23% res-tant), amb un creixement real del 5%.

L'aportació del turisme al PIB de les Illes Balears recupera, així, la quota del 48%, perduda arran de la crisi turística de l'any 2002, amb una taxa de creixement nega-tiva del PIB turístic del 4,4%. Aquest crei-xement del PIB turístic indueix una ocupa-ció de 154.000 ocupats, amb un creixe-ment del 3,3%, i representa el 31,5% del total d'ocupats. Alhora el creixement del PIB i de l'ocupació explica un important increment de la productivitat del treball de l'1,65%. (Vegeu el quadre A I-35.)

En relació amb l'aportació del turisme al PIB regional, convé fer un aclariment metodològic. Els estudis d'Impactur fets per Exceltur segueixen la metodologia dels comptes satèl·lits del turisme espa-nyol (CSTE) de l'INE. Segons aquesta metodologia, no s'inclou dins el PIB turís-tic la inversió d'actius de caràcter durador relacionats amb el turisme per part dels agents econòmics públics i privats resi-dents a les Balears (allò que s'anomena formació bruta de capital en branques no característiques), ja que aquestes activitats no es consideren activitats característiques del turisme. L'import de la FBC en bran-ques no característiques s'ha estimat en 1.154 milions d'euros per a l'any 2006. Si, a diferència de la metodologia seguida per l'INE en els seus CSTE, es fes igual que a altres països, que inclouen aquesta par-tida dins l'FBC turístic, el PIB turístic de les Illes Balears creixeria en 4,8 punts addicio-nals, i passaria de representar el 48% actual estimat per a l'any 2006 a repre-sentar el 52,8%.

95. Vegeu: *Impactur 2006. Estudio del impacto económico del turismo sobre la economía y el empleo: resumen de los principales efectos e indicadores*. Conselleria de Turisme i Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació del Govern de les Illes Balears, Exceltur. Palma, 2007.

Igualment, s'ha calculat l'aportació del turisme al total de les exportacions de serveis i al total dels impostos amb uns percentatges del 83% i del 47% i uns imports de 9.933 milions d'euros en concepte de consum turístic receptor d'estrangers i espanyols no residents com a exportacions de serveis, i 2.651 milions d'euros en concepte de recaptació fiscal generada per l'activitat turística. Val a dir que, si es té compte que la despesa pública adreçada al turisme que es fa a les Balears és el 14,8% del total, amb 693 milions d'euros, això dona un dèficit fiscal en el sector de 1.958 milions d'euros.

La comparació de l'impacte del turisme a les Illes Balears en relació amb altres comunitats autònomes que disposen també d'estudis d'Impactur (Andalusia, les Canàries, Comunitat Valenciana i Galícia) i amb el conjunt de l'Estat reflecteix que les Balears se situen en tots els casos com la primera comunitat autònoma en especialització turística, excepte les Canàries, pel que fa a ocupació i exportació de serveis. (Vegeu el quadre A I-36.)

L'estudi també permet desglossar els efectes directes i indirectes del turisme sobre l'economia de les Illes Balears. Els efectes directes calculen els impactes generats sobre les branques d'activitat que estan en contacte directe amb el turista: hotels, restaurants, agències de viatges, empreses de lloguer de cotxes, comerç turístic, transport turístic, etc. Aquests efectes directes representen el 28,4% del PIB, amb 6.756,8 milions d'euros, i el 22% de l'ocupació regional, amb 107.600 ocupacions.

Els efectes indirectes comptabilitzen els impactes multiplicadors generats per l'activitat turística directa sobre altres branques d'activitat que són proveïdores de béns i serveis intermedis perquè les branques d'activitat turística directa puguin desenvolupar la seva activitat. En aquest cas, les activitats que estan indirectament relacionades amb el turisme són: les indústries de l'alimentació i de begudes, productes agrícoles, empreses tèxtil, impremta i arts gràfiques, empreses d'electricitat, gas i aigua, construcció, manteniment, consultoria a empreses turístiques, etc. Aquests efectes indirectes representen el 19,6% del PIB, amb 4.663,2 milions d'euros, i el 9,5% de l'ocupació regional, amb 46.400 ocupacions. (Vegeu el quadre A I-37 i gràfic A I-13.)

Cal fer notar que les relacions entre els efectes directes i els totals generats ens expliquen els efectes multiplicadors, que en el cas del PIB són de l'1,69 i en el cas de l'ocupació són de l'1,43, és a dir, que per cada 100 euros de PIB generats directament pel sector turístic es generen indirectament 69 euros addicionals (efecte superior en un 6,5% a l'efecte multiplicador de l'economia espanyola), i que per cada 100 ocupacions creades directament per les activitats turístiques, es generen indirectament 43,1 ocupacions addicionals en altres activitats (efecte inferior en un 47,2% a l'efecte multiplicador de l'economia espanyola).⁹⁶

En el cas de l'ocupació, l'estudi permet fer una disgregació diferent de l'ocupació atenent la classificació que fa l'INE

96. La diferència és l'efecte *fugida d'ocupació* generada per la diferent composició de l'oferta d'allotjament turístic, que determina una forta especialització cap al turisme de segona residència, en què les Balears presenten la màxima especialització de l'Estat. (Vegeu l'apartat 8.6.7. «El turisme de segona residència».)

pels comptes satèl·lit del turisme espanyol (CSTE) respecte del que es consideren activitats característiques del turisme (el 49,9% del total de l'ocupació turística, amb 76.846 ocupats) i activitats no característiques (el 50,1% restant, amb 77.154 ocupats).

En les activitats característiques s'hi consideren hotels i similars (23%), restaurants i similars (12,6%), transport (5%), activitats annexes al transport i agències de viatges (4,9%), i activitats recreatives, culturals i esportives (4,4%).

En les activitats no característiques destaca el comerç turístic, que representa el 9,5% del total de l'ocupació turística, amb 14.701 ocupacions.

L'informe Impactur del 2006 també estima el valor de la demanda turística de les Illes Balears per un import de 13.463 milions d'euros. Els seus principals components són els que es desglossen a continuació. El consum turístic interior representa el 15,1%, amb 2.036 milions d'euros, és a dir, el consum final de les famílies residents en turisme, amb 1.619 milions d'euros, i el consum individual de les administracions públiques o despesa del Govern de les Illes Balears, dels consells insulars i de les entitats locals en serveis culturals, recreatius o personals per cobrir les necessitats individuals dels turistes durant la seva estada a les Balears, amb 417 milions d'euros. El consum turístic receptor té un pes del 73,8%, amb 9.933 milions d'euros, és a dir, el consum de les famílies no residents nacionals, amb 2.084 milions d'euros, i el consum dels turistes estrangers, amb 7.848 milions

d'euros. La formació bruta de capital o inversió turística té un pes del 9,1%, amb 1.219 milions d'euros. Per acabar, el consum col·lectiu de les administracions públiques a les Illes Balears, que agrega les despeses de les administracions públiques en conceptes vinculats amb l'activitat turística, com ara promoció turística, seguretat, administració de competències turístiques, la qual no es pot imputar de forma individual a cada turista, amb un pes del 2% i 276 milions d'euros. Cal dir que aquesta demanda turística global indueix un valor d'importacions de béns i serveis per un valor de 2.043 milions d'euros. (Vegeu el quadre A I-38.)

Des del punt de vista de les variacions d'aquests components en el període 2000-2006, es pot destacar que creixen per sobre de la variació de la demanda turística (6,3%), la formació bruta de capital o inversió turística (9,6%), el consum turístic intern (8,1%) i el consum col·lectiu de les administracions públiques (8%), mentre que el consum turístic receptor creix per sota amb un 5,7%.

Altrament, l'estudi permet desagregar la inversió turística per branques d'activitat: hotels i similars (37,8%), activitats immobiliàries (23%), serveis annexos i lloguer de béns d'equip per al transport de passatgers (18,2%), transport (7%), serveis culturals i activitats recreatives i altres serveis d'esbarjo (1,4%) i agències de viatges i similars (0,5%). La major especialització turística a les Illes Balears també es demostra per l'anàlisi de l'aportació de la inversió turística sobre el total de la inversió, ja que, mentre que aquest percentatge a les Balears arriba al 21%, a Espanya és del 4,5%.

Aquest informe suposa actualitzar les dades calculades per al *Llibre blanc de turisme de les Illes Balears* referides a l'Impactur del 1983.⁹⁷ Segons aquest estudi, s'estima que l'aportació del turisme al PIB de les Illes Balears de l'any 1983 és del 31%; per tant, 18 punts per sota de l'estimat per l'Impactur del 2006. Això vol dir que en aquests vint-i-tres anys el procés de terciarització, i sobretot de diversificació del terciari balear, ha comportat un augment considerable de l'efecte multiplicador directament i indirectament del turisme, sense tenir en compte els efectes induïts, ja que aquests no són prevists a l'estudi d'Impactur del 2006.

Per acabar, només cal aclarir l'aparent paradoxa que planteja afirmar que el pes de la demanda dels no residents, que està determinada per la despesa turística, ha perdut 7,9 punts en el conjunt de la demanda interior en els darrers vint-i-un anys (vegeu el requadre l'economia a les Balears a partir del marc "Input-Output" 2004, especialment l'apartat 2.1. Les Balears), mentre que el PIB turístic, calculat des del punt de vista de l'oferta, ha incrementat el seu pes en el PIB regional en 16,7 punts. L'explicació és que aquesta pèrdua de pes de la demanda turística o despesa turística dins el conjunt de la demanda interior s'ha vist compensada amb escreix per l'increment del multiplicador turístic en un 47,9%. Això es deu al procés de diversificació del terciari balear, un dels més intensos d'Espanya i d'Europa

en l'àmbit urbà,⁹⁸ que genera molts més efectes d'arrossegament de l'activitat turística en el conjunt de l'economia regional en relació amb els que podia desplegar amb anterioritat.

8.10.

ELS PRESSUPOSTS DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES PER TURISME

Pel que fa als pressuposts de les comunitats autònomes per turisme en relació amb els pressuposts generals anuals, val a dir que les comunitats que destaquen, per ordre de doblers destinats a turisme, són: les Balears, Cantàbria i La Rioja. Les Illes Balears és la comunitat que més doblers va destinar del pressupost general del 2006 al sector turístic, que representa l'1,93% del total. Aquest percentatge supera la mitjana estatal, que és del 0,75%. A les Balears suposa una mitjana de 56 euros per habitant, mentre que la mitjana espanyola se situa en els 28 euros per habitant. (Vegeu el quadre I-94.)

Les comunitats que segueixen les Balears són Cantàbria, amb 1,47% del total del pressupost, i La Rioja, amb 1,16% del total. La resta de comunitats no arriben a l'1%, i entre aquestes destaquen Catalunya i Madrid, que són les dues

97. Vegeu: Ferran Navinés, «Efectes induïts del turisme», a: *Llibre blanc del turisme a les Balears*. Vol. II, p. 81-89. Govern de les Illes Balears, Conselleria de Turisme, Universitat de les Illes Balears. Palma, 1987.

98. F. Navinés, «Algunes reflexions fetes des de l'enfocament clàssic de l'excedent sobre el procés de terciarització i especialització productiva: el cas de Balears», a: *Repensem el model de creixement balear*. Alexandre Forcades (direcció científica). Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera. Cercle d'Economia de Mallorca. Palma, 2006.

regions amb un percentatge destinat a turisme més baix de l'Estat espanyol, amb un 0,19% i un 0,15%, respectivament. Cal ressaltar que les comunitats més importants turísticament (Cata-

lunya, Madrid, Andalusia, la Comunitat Valenciana i les Canàries), amb l'excepció de les Balears, no destinen més del 0,77% del pressupost total a promoció del seu turisme.

QUADRE I-94. PRESSUPOST DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES PER TURISME EN RELACIÓ AMB ELS PRESSUPOSTS GENERALS ANUALS (2006)

Comunitat autònoma	Turisme % total pressupost
Andalusia	0,77
Aragó	0,67
Asturies	0,52
Illes Balears	1,93
Illes Canàries	0,68
Cantàbria	1,47
Castella i Lleó	0,84
Castella-la Manxa	0,47
Catalunya	0,19
Extremadura	0,49
Galícia	0,70
Madrid	0,15
Múrcia	0,67
Navarra	0,55
País Basc	0,26
La Rioja	1,16
Comunitat Valenciana	0,57
CAIB	1,93% del total del pressupost 56 euros/habitant
Mitjana estatal	0,75% del total del pressupost 28 euros/habitant

Font: Web illesbalears.es